

Національний університет “Острозька академія”

Факультет романо-германських мов

Кафедра англійської філології

Кваліфікаційна робота

магістра

на тему

**Особливості політичного дискурсу Трампа і Байдена:
порівняльний аспект (на матеріалі 2019-2021 років)**

Виконала: студентка 6 курсу, групи ЗА-611

Спеціальності: 035 Філологія

спеціалізації: германські мови та літератури

(переклад включно), перша – англійська

Сердюк Ю. О.

Керівник: Крайчинська Г.В.

Рецензент:

Роботу розглянуто і допущено до захисту

на засіданні кафедри англійської філології

протокол №___ від “___” _____ 2021 р.

Зав.кафедри_____ Анатолій ХУДОЛІЙ

Острог – 2021

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ОСОБЛИВОСТІ ФЕНОМЕНУ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ.....	7
1.1. Поняття дискурсу як лінгвістичного явища.....	7
1.2. Ознаки та жанри політичного дискурсу.....	13
1.3. Політичний дискурс: прояв та особливості.....	17
1.4. Функції політичного дискурсу.....	23
Висновки до 1 розділу.....	31
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ ТРАМПА І БАЙДЕНА ВІДПОВІДНО ДО 2019-2021 РОКІВ.....	32
2.1. Відмінність англійського та українського політичного дискурсу в умовах сьогодення.....	32
2.2. Лексико-стилістичні особливості англійського політичного дискурсу на матеріалі промов Трампа і Байдена.....	41
2.3. Загальний аналіз англійського політичного дискурсу Трампа та Байдена.....	57
Висновки до 2 розділу.....	80
ВИСНОВКИ.....	82

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....86

ВСТУП

Сьогодні зростає інтерес до таких засобів мови, які можуть не тільки підвищити виразність, але й ефективно впливати на слухачів чи читачів. Важливу роль у цьому процесі відіграє лінгвістичний політичний дискурс, який використовуються під час публічних виступах сучасними політиками.

Виступи політиків – це різновид політичних текстів, передвиборчих чи агітаційних, які є центром прагматичної та маніпулятивно орієнтованої комунікації. Використані в цьому тексті лінгвістичні засоби спрямовані на спонукання аудиторії до конкретних політичних дій в інтересі автора до політичного повідомлення «спрямування прямого маніпулятивного впливу на адресата» у загальному розумінні.

Актуальність дослідження магістерської роботи. В умовах сьогодення політичний дискурс являється предметом досліджень багатьох вчених, лінгвістів, перекладачів та дослідників. Наукові дослідження що спрямовані на аналіз особливостей політичного дискурсу надзвичайно актуальні та обумовлені появою на політичній арені новітніх талановитих, кваліфікованих політиків - ораторів, виступи яких мають як загальні, так і специфічні риси публічних виступів. Такими політиками є Д. Трамп та Дж. Байден. Їх дискурс розуміється як цілісний текст у поєднанні з прагматичними, екстралінгвістичними, психологічними, соціокультурними та іншими факторами, реалізованими в цілеспрямованому мовленні і підлягає ґрунтовному дослідженню та порівняльному аналізуванню.

Проте недостатньо розглянуті структурно-семантичні та функціональні особливості політичного дискурсу в їхніх виступах. У зв'язку з цим, дана робота зосереджена на виявленні та проведенні порівняльного аналізу загальних рис політичного дискурсу Трампа та Байдена на матеріалах 2019-2021 років. Зокрема, у ній роботі буде проаналізовано прояви та особливості політичного дискурсу, визначено відмінності між англійським та українським політичним дискурсом у сучасних умовах, а також досліджено лексико-стилістичні особливості англійського політичного дискурсу на прикладі виступів Трампа та Байдена. Загалом ця робота проливає світло на малодосліджене питання про особливості політичного дискурсу Трампа та Байдена.

Питання особливостей англійського політичного дискурсу досліджували провідні вчені серед яких роботи: Бахтіна М.М., Бюлера К., Карімов Б.С., Михальського А.К., Сорокіна Ю.А., Ухвановоа-Шмигова І.Ф., Уділова Т. М., Шейгала Е.І., Якобсона Р. та багатьох інших.

Мета магістерського дослідження полягає у визначенні та проведенні порівняльного аналізу загальних рис політичного дискурсу Трампа та Байдена на матеріалі 2019-2021 років.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні **завдання:**

1. Визначити поняття дискурсу як лінгвістичного явища.
2. Встановити та охарактеризувати ознаки та жанри політичного дискурсу.
3. Проаналізувати проява та особливості політичного дискурсу.
4. Визначити та охарактеризувати основні функції політичного дискурсу.
5. Встановити відмінність англійського та українського політичного дискурсу в умовах сьогодення.

6. Дослідити лексико-стилістичні особливості англійського політичного дискурсу на матеріалі промов Трампа і Байдена.
7. Провести порівняльний аналіз англійського політичного дискурсу Трампа та Байдена.

Об'єктом дослідження даної магістерській роботі є політичний дискурс.

Предметом дослідження даної магістерській роботі є дискурс Трампа та Байдена на матеріалі 2019-2021 років.

Матеріалом дослідження слугують передвиборчі промови, політичні інтерв'ю та передвиборчі дебати Трампа та Байдена які було зафіксовано у 2019-2021 років.

Теоретичною основою дослідження даної магістерської роботи слугують дослідження таких вчених і лінгвістів, як Ашарда П., Баранова О.М., Барт Р., Т.А. ван Дейка, Барта Р., Безуглою О. В., Бутової І., Верона Є., Гільомен К., Зайдель Ж., Ільїна М.В., Коммерета Ж., Моро Р., Муньє Р., Мусолффом А. та Ландау Дж., Нагорною Л. Б., Онуфрів С. Т., Пешо М., Помірка Р. С., Почепцова Г.Г., Пуату Ж., Анрі П., Трю Т., Фейс Ж.-П., Фуко М., Хабермаса Ю., Шейгала Є.І. та інші.

Методологічну основу магістерської роботи становлять:

- метод контент-аналізу з метою виміряти людську поведінку, тобто вербальну форму через квантифікаційну обробку тексту з подальшою інтерпретацією результатів;
- дискурсивний аналіз з метою дослідити тексти, мову або ж мову жестів, через розгляд форми мови та її функції;
- порівняльний аналіз з метою пошуку та виявлення схожості або розбіжності однотипових властивостей;

– порівняльно-історичний метод з метою встановити схожі та відмінні риси між мовним явищем дискурсу у двох мовах (англійській та українській) та закономірності його розвитку;

– метод порівняльного аналізу з метою встановити схожі та відмінні риси між мовним явищем дискурсу у двох мовах (англійській та українській) та дослідити дане явище краще.

Теоретичне значення магістерського дослідження полягає в тому, що політичний дискурс Трампа та Байдена наразі цікавить багатьох науковців та лінгвістів, але, незважаючи на численні праці та дослідження, питання про особливості політичного дискурсу Трампа і Байдена на матеріалі 2019-2021 років є актуальним.

Практична значимість даної магістерської роботи полягає у тому, що результати дослідження можуть використовуватися у підготовці лекцій та практичних занять по питаннях дослідження особливостей політичного дискурсу Байдена та Трампа.

Структура магістерської роботи містить два розділи, чотири підрозділи до першої частини та три розділи до другої частини, короткі висновки до кожного розділу, загальні висновки, список використаних джерел та додатки. Загальна кількість сторінок – 95.

Апробація і публікації.

III Міжнародна студентська наукова конференція «НАУКА СЬОГОДЕННЯ: ВІД ДОСЛІДЖЕНЬ ДО СТРАТЕГІЧНИХ РІШЕНЬ» - 26. 11. 2021

Міжнародна науково-практична конференція «Стратегічні пріоритети розвитку науки, освіти, та технологій» - 18.11.2021

РОЗДІЛ 1.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ОСОБЛИВОСТІ ФЕНОМЕНУ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ

1.1. Поняття дискурсу як лінгвістичного явища

У сучасному науковому просторі поняття дискурсу набуває широкого діапазону різноманітних визначень, які відрізняються належністю до різних сфер як науки, так і суспільного життя. Це пояснюється тим, що «по-перше, дискурс у науці постає як мовне явище; по-друге, це яскраве комунікативне явище, яке розкриває свої нові функції» [28]. Наприклад, К. С. Серажим виділяє «методологічний, прагматико-семантичний та жанрово-мовний аспекти дискурсу» [28]. Але спершу спробуємо сформулювати загальне визначення поняття дискурсу.

Поняття «дискурс» неоднозначне. Зазначимо, що воно походить від латинського слова *discursus*, що означає «бігти в різні боки» [26]. Поступово термін набув великої кількості різноманітних значень. У перекладі з англійської дискурс означає «мова, міркування, розмова» [26], у французькій - «діалогічна мова, публічна промова» [26], у середньовічній латині воно означало «пояснення, аргумент, аргумент у суперечці, логічне міркування» [26], а прикметник дискурсивний водночас набуває стійкого значення ««розумовий, логічний, опосередкований» [26], на противагу чуттєвому, споглядальному, безпосередньому. Частково це пов'язано з тим, що не існує чіткого і загальноприйнятого визначення терміну «дискурс», яке б охоплювало всі випадки його вживання [26].

Як зазначає А. Н. Баранов, «семантичну неоднозначність цього терміну можна простежити з моменту його використання для лінгвістичного аналізу» [17].

Формування когнітивно-дискурсивної парадигми в сучасній науці зробило дискурс предметом уваги не лише лінгвістів, а й філософів, психологів, літературознавців, етнографів, спеціалістів зі штучного інтелекту тощо. Термін «дискурс» сьогодні є одним із найпоширеніших термінів, але навіть серед лінгвістів немає єдиної думки щодо його тлумачення, оскільки, використовуючи цей термін, дослідники часто виходять із полярних позицій.

Варто зазначити, що лінгвістичний енциклопедичний словник трактує дискурс як «цілісний текст у поєднанні з екстралінгвістичними - прагматичними, соціокультурними, психологічними та іншими факторами; текст, розглянутий у контексті подій; мова, що розглядається як цілеспрямована, соціальна для участі як складової у взаємодії людей та механізмів їхньої свідомості (пізнавальні процеси)» [8, с.136].

Видатний М. Стаббс у своїх працях виділив 3 головні характеристики дискурсу:

- у формальному відношенні - це одиниця мови, що перевищує обсяг речення;
- за змістом дискурс пов'язаний із використанням мови в соціальному контексті;
- за своєю організацією дискурс інтерактивний, тобто діалогічний.

Позиція Д. Шифріна схожа, що виділяє три підходи до поняття «дискурс». Перший підхід, взятий з формальної або структурно орієнтованої точки зору лінгвістики, визначає дискурс як два або більше речень, пов'язаних між собою за змістом. Другий підхід передбачає функціональне визначення дискурсу як «будь-яке використання мови». Цей підхід визначає обумовленість аналізу функцій дискурсу шляхом вивчення функцій мови у

широкому соціокультурному контексті. Третій підхід визначає дискурс як вираз і відображає взаємодію форми та функції. У цьому випадку під дискурсом розуміють не примітивну сукупність окремих одиниць мовної структури, «більших за речення», а цілісну сукупність функціонально організованих, контекстуалізованих одиниць мовного використання.

М. Л. Макаров визначає формальну, функціональну та ситуативну інтерпретації як найважливіші координати, на які слід спиратися для вирішення проблеми визначення значення терміна «дискурс». Таке розуміння дискурсу є відгомінном підходів М. Стаббса та Д. Шифріна.

П. Серіо виділяє 8 значень терміна «дискурс», а саме:

- «еквівалент поняття «мовлення» [5, с.190];
- «одиниця, що за розмірами перевищує фразу» [5, с.190];
- «вплив висловлювання на його одержувача з врахуванням ситуації висловлювання» [5, с.190];
- «бесіда, як основний тип висловлювання» [5, с.190];
- «мовлення з позиції мовця на протипагу оповіданню, яке таку позицію не враховує» [5, с.190];
- «вживання мовних одиниць, їх мовленнєву актуалізацію» [5, с.190];
- «соціально чи ідеологічно обмежений тип висловлювань (напр. політичний дискурс)» [5, с.190];
- «теоретичний конструкт, призначений для вивчення умов продукування тексту» [5, с.190].

Варто відзначити два види дослідження дискурсу: когнітивно-дискурсивний та комунікативно-дискурсивний. Це протиставлення підходів зводиться до розрізнення семантики і прагматики знака. У цьому контексті семантика дискурсу трактується як «сукупність намірів та пропозиційних установок у спілкуванні, а прагматика - як способи вираження відповідних намірів та установок» [27, с.33].

Надзвичайно важливим для розуміння терміну «дискурс» є розрізнення понять «дискурс», «текст» та «мовлення», що також є предметом обговорення лінгвістів. Хоча текст та дискурс мають багато спільного, їх не слід ототожнювати.

Деякі сучасні вчені, наприклад Г. Крес та Р. Ходж, вважають, що текст та дискурс можна розглядати за аналогією з реченням та висловлюванням. Речення розуміється як нормальний елемент структури, тоді як висловлювання поєднує речення та соціальний контекст його вживання. Текст та дискурс дублюють ці відносини на найвищому рівні. О. Морозова та І. Шевченко вважають, що визначення висловлювання як речення в соціальному контексті стирає відмінність між висловлюванням і дискурсом, водночас надто розширюючи його межі.

Російський дослідник Г. Солганик вважає, що дискурс - текст, узятий у контексті життя, із соціально-психологічними характеристиками мовців, із контекстом події. Концепція дискурсу підкреслює процесуальний характер мовленнєвої дії. Текст – це лише результат, частина процесу.

На сучасному етапі лінгвістичних досліджень серед відмінностей між текстом та дискурсом вчені також наголошують на динаміці останнього та статичності першого [4].

Інший підхід до розмежування тексту та дискурсу полягає у розумінні тексту як абстрактної теоретичної конструкції, що реалізується в дискурсі. Крім того, розуміння дискурсу як «мовлення, зануреного в життя, на відміну від тексту, зазвичай не поширюється на старовинні тексти, зв'язок яких з життям не встановлюється безпосередньо» [30].

Щодо зведення дискурсу до мовлення, то І. Шевченко та О. Морозов розуміють мовлення як мовленнєву діяльність, а дискурс – мовлення в контексті соціальної та психічної діяльності та визначають дискурс як інтегральне явище, як мислено-комунікативну діяльність, яка має місце у

широкому соціокультурному контексті та являє собою сукупність процесу і результату, що характеризуються безперервністю та діалогічністю.

Ф. С. Бацевич встановив сам дискурс як різновид комунікативної діяльності, інтерактивний феномен, мовленнєвий потік, що має різні форми вираження (усний, письмовий, паралінгвальний), відбувається в межах певного каналу спілкування, регулюється стратегіями та тактикою учасників; синтез когнітивних, лінгвістичних та екстралінгвістичних (соціальних, психічних, психологічних тощо) факторів, що визначаються певним діапазоном «форм життя»; залежно від предмета спілкування, призводить до формування різних мовленнєвих жанрів.

К. Серажим вважає, що дискурс це «складний соціолінгвістичний феномен сучасного комунікативного середовища» [28], який: по-перше, визначається (прямо чи опосередковано) його соціокультурними, політичними, прагматично ситуаційними, психологічними та іншими (констатуючими чи фоновими) факторами, а по-друге, має «видиму», тобто лінгвістичну (зв'язний текст або його семантично значущий і синтаксично повний фрагмент) та «невидиму», тобто екстралінгвістичну (пізнання світу, думки, орієнтири, мета адресата, необхідна для розуміння цього тексту) структуру і, по-третє, характеризує за спільністю світ, який «будується» під час розвитку дискурсу його відтворювачем (автором) та інтерпретується його одержувачем (слухачем, читачем тощо) [28].

Таким чином, дискурс – «це, образно кажучи, життя тексту в нашій свідомості, це накладення інформації, яку ми отримуємо з цього тексту, і наше знання та сприйняття обставин, мотиви його породження на інформаційно-психічному полі нашої особистості «Я»» [10].

В. В. Червоних вважає, що на статус дискурсу можуть претендувати тільки національні дискурси, такі як англійська, українська тощо. Ця різноманітність класифікацій є позитивним фактором. Класифікаційні

відмінності в більшості випадків не виключають один одного, а доповнюють один одного через принцип невизначеності, а типологію дискурсу обирає дослідник відповідно до потреб конкретного аналізу, оскільки в реальному спілкуванні типи та підтипи дискурсу здебільшого перекриваються.

У науковій літературі, особливо лінгвістичній, слово дискурс в основному використовується як синонім слова текст. Більше того, «текст можна розуміти не лише як специфічний продукт мовної діяльності, а й як будь-яке явище дійсності, що має символічний характер і певним чином структурований: наприклад, фільми, вистави, мітинги, дебати тощо» [10]. У сучасній науковій літературі на використання цього терміну немає авторських прав. Але вважається, що цей термін ввів американський дослідник Гарріс.

Про відмінність тексту від дискурсу А.С.Кубряков зазначає: «хоча текст є моделлю освіти, що виникає (те, що відбувається під час процесу), він вивчається в остаточному вигляді, тобто як щось остаточне» [5]. Саме це його відрізняє від дискурсу, вивчення якого природно, здається, передуює процесу його виникнення.

Вчений Е. Бенвеніст під дискурсом розуміє «будь-яке висловлювання, що визначає наявність комунікантів: адресата, адресата, а також наміри адресата будь-яким чином вплинути на свого співрозмовника» [5].

Досліджено те, що у сучасній лінгвістиці поняття дискурсу трактується неоднозначно. Щоб визначити наше розуміння дискурсу, усі існуючі підходи можна узагальнити таким чином:

1. «Дискурс визначається через текст або текст через дискурс» [28].
2. «Дискурс розуміють як когнітивний процес, пов'язаний із творенням мовленнєвої поведінки» [28].
3. «Дискурс розглядається як послідовність взаємозв'язаних висловлювань, об'єднаних спільністю цільового завдання» [28].

4. «Дискурс визначається як засіб бесіди та мислення, які, як і жанри можуть ставати ритуалізованими» [28].
5. «Дискурс тлумачиться як мовленнєве утворення, одиниця вищого, ніж речення, рівня» [28].
6. «Дискурс розглядається як форма мовленнєвого спілкування, яка передбачає взаємозв'язок між мовцем та слухачем, як міжособистісна діяльність» [28].
7. «Дискурс розуміється як складна комунікативна подія» [28].
8. «Дискурс тлумачиться як соціолінгвістична структура, яка твориться адресатом у конкретних комунікативних, соціальних та прагматичних ситуаціях» [28].

Таким чином, варто встановити, що дискурс не являється хаотичним утворенням в загальному; маючи відповідні риси та характеризуючись відповідними аспектами, дискурс керується встановленими правилами. Вони мають поширюватись не на самі висловлювання, а на співвідношення між діями, що виконуються цими висловлюваннями, тобто у сучасній мовній інтеграції акти співвідносяться з діями, часто, хоча і не виключно проявляються у реальних висловлюваннях.

1.2. Ознаки та жанри політичного дискурсу

Встановлено, що визначення «політичний дискурс» характеризується не тільки багатогранністю, а і багатомірністю структури, яка, в свою чергу, включає велику кількість жанрів. Вивчення даного типу дискурсу, як певного різновиду мовленнєвої поведінки суб'єкта в конкретній сфері діяльності обов'язково передбачає необхідне володіння деякими мовленнєвими

жанрами. М. М. Бахтіним було вперше позначено проблему мовленнєвих жанрів; він, досліджуючи певне одиничне висловлювання як головну форму мовленнєвого процесу, вказав на залежність форми і характеру від умов і цілей такого виду людської діяльності, в рамках якої вони продукуються [36, с.108-109].

В умовах сьогодення політичний дискурс набуває певних спільних рис, які розкривають саму концепцію дискурсу та дають чіткий аналіз цього мовного явища, що полегшує роботу перекладача у подальшій роботі з мовленням. Тут варто вважати за доцільне відзначити, що у своїй статті «Політичний дискурс як предмет політологічної філології» [32] В. З. Демянков визначено наступні риси сучасного політичного дискурсу:

1. Оцінка та агресивність політичного дискурсу. Оскільки терміни політичний та моральний мають оціночний компонент, у лінгвістичних дослідженнях завжди з'являються нелінгвістичні міркування. Таким чином, намагаючись описати особливості «тоталітарного» дискурсу, неминуче введіть в опис етичних термінів:
 - «Ораторство»: домінує декламаторській стиль звернення;
 - Пропагандистський тріумфалізм;
 - Ідеологізація всього, про що говориться, розширене вживання понять, які іноді суперечать логіки.
2. Перебільшена абстракція і науковість:
 - Підвищена критичність та «гарячість»;
 - Насиченість лозунгами, пристрасть до заклинання;
 - Агітаторській запал;
 - Переважання «Зверхнього Я»;
 - Формалізм партійності;
 - Претензія на абсолютну істину.

Ці характеристики розкривають суперечливість, властиву політичному дискурсу, і відрізняють його від інших типів мовлення. Ця полеміка, наприклад, впливає на вибір слів і полягає в перенесенні бойових дій з поля бою на театральні сцени [35]. (такі властовопсті)

Тому слід констатувати, що полеміка щодо політичної мови є різновидом театральної агресії. Полеміка має на меті прищепити негативне ставлення до політичних опонентів, нав'язуючи (як найбільш природні та незаперечні) інші цінності та судження. Кожному політичному дискурсу також властива насиченість неологізмами, інтернаціоналізмом, штапованими фразами. К. С. Серажим зазначає: «основними елементами прагматичної структури дискурсу є прагматична спрямованість, яка, маючи характер універсалів, відображає найпоширеніші та суттєві риси дискурсу» [28]. Також важливою ознакою є її соціальна спрямованість, тобто вплив мови засобами певної групи суспільства. Крім того, політичний дискурс значною мірою формується залежно від особистої ідіосинкразії мовця, його образу, що визначає насиченість певних мовних засобів та використання певних мовних, риторичних та психологічних прийомів.

Таким чином, політичний дискурс є складним і багатогранним лінгвістичним явищем, яке, зокрема, раніше було тісно пов'язане з поняттям зв'язного тексту, і яке наприкінці ХХ століття набуло своїх характерних рис, характеристик та ознак. Дискурс як комунікативне явище є предметом дослідження не лише в лінгвістиці чи філології, а й у ряді інших дисциплін, оскільки виступає на перехресті між лінгвістичним, риторичним, психологічним, соціальним простором та культурною традицією. Політичний дискурс як один із варіантів жанру дискурсу, динамічне та високоактуальне поняття, яке активно досліджується дослідниками різних наукових галузей протягом останніх двадцяти років.

Політичний дискурс має чітку соціальну спрямованість, прагматичну спрямованість, залежність від ідіосинкразії мовця, а також відображення політичного, соціального і певною мірою культурного життя як нації, що в свою чергу створює ряд труднощів для перекладачів. Під час перекладу виникає значна кількість проблем, також через багатство метафор, неологізмів, кліше, фраз, які не мають чітко визначених і однозначно прийнятих еквівалентів, а також наявність політичної термінології створює подальші труднощі. Тому в наступному розділі ми розглянемо основні прийоми та методи передачі всіх цих аспектів, зумовлені переважно екстралінгвістичними, соціокультурними чинниками, що впливають на мову та зміст політичного дискурсу.

Тематичний зміст і стиль виявляються у відборі лексики, граматичних та фразеологічних засобів мовлення, а композиційна побудова висловлювання характеризується специфікою вживання мови. Він зазначає, що всі окремі висловлювання мають індивідуальний характер, але в кожній сфері застосування мови існують досить стійкі типи описуваних висловлювань, які ми, у свою чергу, характеризуємо мовні жанри. Вчений звертає увагу на істотну відмінність таких мовних жанрів, як вторинний (складний) та первинний (простий). Вторинний мовний жанр характеризується наявністю романів, публіцистичних творів, різних наукових досліджень тощо, вони зазвичай відбуваються в умовах, коли культурна письмова комунікація більш організована, обробляється та поглинається у процесі формування основних первинних жанрів формується в певних ситуаціях, коли існує безпосереднє мовне спілкування.

Використовуючи розподіл вторинних та первинних мовних жанрів М. М. Бахтін, Е. І. Шейгал визначив, що «такі жанри політичного дискурсу як первинні формують стиль інституційної комунікації, що є основою політичної діяльності, а саме такі специфічні процеси: заяви, виступи,

дебати, укази, переговори, партійні/конституційні програми, гасла та інші, а жанр побутового спілкування виступає стосовно них як другорядний» [12]. Жанри політичного дискурсу, такі як вторинні, можна визначити як «щоденне спілкування про політику»; вони включають коментування, обговорення, тлумачення, коротше, реакцію на дію.

За характером провідних намірів і цілей, що характеризують політичний дискурс, Є.І. Шейгал підкреслює наступні моменти:

- «ритуальні жанри, або урочиста ювілейна мова, інавгураційна промова, традиційне радіо / телезвернення» [12];
- «орієнтаційні жанри, або такі тексти, де представлений інформаційно-прескриптивний характер: маніфест, конституція, партійна програма, промова президента про якість життя у певній країні, певний указ, звітна доповідь, ділова угода» [12];
- «агональні жанри, які характеризуються особливим гаслом, рекламною мовою, парламентськими, або передвиборчими дебатами; є основною стратегією і тактикою політичного дискурсу» [12].

Є.І. Шейгал, Б.С. Карімова також вирішила описати політичний дискурс як особливий конгломерат конкретних жанрів, що мають структуру, в епіцентрі яких існують прототипові жанри для цього типу дискурсу. Щодо периферії, то тут ми знаходимо так звані «маргінальні» жанри, у яких є подвійний характер, і вони розташовані на стику різних типів дискурсу. На цій основі автори поділяють політичні тексти на чотири групи:

- програмні документи, що складаються з набору інформації, необхідної для створення прямого політичного виступу;
- публічні виступи політиків, які є текстами, підготовленими для окремих політиків, у яких викладаються плани майбутніх дій у суспільстві, оцінки суспільно-політичних явищ, їх обґрунтування за допомогою фактів;

- передвиборча кампанія, яка характеризується такою політичною діяльністю, що відбувається під час виборчої кампанії, і основним завданням якої є вплив на свідомість виборців з метою отримання переваги в процесі голосування для одного або кількох кандидатів;
- політичні мемуари, яка утворює гіпержанри.

Головним завданням політичного дискурсу є саме боротьба за владу. Дослідник до периферійного жанру відносить політичні мемуари, які знаходяться на стику політичних та художніх дискурсів, а передвиборчий дискурс-це самостійний окремий жанр.

Отож, жанри політичного дискурсу відрізняються між собою себе зі своїми основними завданнями та цілями, і взагалі є багатовимірними та багатограними цілісними структурами.

1.3. Політичний дискурс: прояв та особливості

Встановлено, що дискурс - це складне соціолінгвістичне явище сучасного комунікативного середовища, яке:

- по-перше, визначається (прямо чи опосередковано) його соціокультурними, політичними, прагматично-ситуаційними, психологічними та іншими (конститутивними чи фоновими) факторами;
- по-друге, має «видимий» - мовна (зв'язний текст або його семантично значущий і синтаксично повний фрагмент) і «невидимий» - екстралінгвістичний (пізнання світу, думки, орієнтири, призначення адресата, необхідні для розуміння цього тексту) структура;

- по-третє, характеризується спільність світу, який під час розвитку дискурсу «будується» його відтворювачем (автором) і інтерпретується реципієнтом (слухачем, читачем тощо) [18, с.109].

Досліджено, що у минулих 1970-х роках видатний Е. Бенвеніст запропонував антропоцентричну парадигму мови, яка дозволила розглядати дискурс як «функціонування мови в живому спілкуванні». Він одним із перших дав слову дискурс термінологічне визначення - «мова, яка привласнюється оратором» [30].

Отож, поняття та сприйняття дискурсу як комунікативного явища, що відрізняється від тексту, його тісного зв'язку з усним мовленням, цільовою аудиторією та автором виступу, а головне - зі словниковою структурою мови.

Комунікативний дискурс як засіб соціальної взаємодії - це нова форма політичної, наукової, організаційної та технічної сили суспільства, за допомогою якої індивід або сукупність індивідів обмінюються інформацією. Виконуючи послідовну функцію, комунікативний дискурс є найважливішим механізмом формування особистості як публічної особи та орієнтиром для настанов суспільства, що регулюють дії учасників дискурсивного діалогу.

У своїй дисертації О. С. Фоменко дає таке визначення дискурсу: «політичний дискурс можна визначити як сукупність усіх мовленнєвих актів у політичних дискусіях, а також правил державної політики, які були сформовані відповідно до існуючих традицій та перевірені досвідом» [7, с.162].

Встановлено, що будь-яке мовне і комунікативне явище являється мінливою і живою субстанцією, що виступає широким простором задля дослідження й детального вивчення його особливостей, аспектів та впливу на суспільство. Політичний дискурс як багатогранне явище у сучасному світі, а саме в сучасній науці, займає свою нішу на стику різних дисциплін, до яких

належать мовознавство, перекладознавство, політологія та соціолінгвістика, а також культурологія.

Як визначає у своїй дисертації Г. Л. Жуковець, наприкінці XX-на початку XXI століття аналізування мовних явищ у лінгвістиці, насамперед англійській, поступово набуває міждисциплінарного характеру. Для аналізу політичного дискурсу також використовується міждисциплінарний підхід. Ментальна модель політичного дискурсу поєднує «фрагменти загальних ментальних моделей у конкретний історичний час, їй властиві обмеженість у часі, взаємодія із засобами масової інформації» [25]. Це те, що спонукає нас брати до уваги не лише суто вербальну частину спілкування, а й багато інших, немовних чинників, що впливають на комунікативний процес.

Дивлячись на те, що словесний склад політичного дискурсу постійно змінюється, зі зміною суспільства та історичним часом, в якому він з'являється, у сучасній лінгвістиці політичний дискурс вивчається як джерело неологізмів.

Важливим чинником, який має вплив на формування дискурсу, являється ідіосинкразія політики, у зв'язку з чим досліджуються також особливості словесного оформлення виборчих кампаній політичних партій, техніка ведення переговорів, моделі вирішення конфліктів.

Доцільно розглянути питання, яке розглянуто Г. Л. Жуковцем. Він визначив, що підвищений інтерес до вивчення різних, у тому числі лінгвістичних та риторичних особливостей сучасного політичного дискурсу, зумовлений низкою причин, серед яких найважливішими є поєднання вербального та невербального компонентів у сучасному спілкуванні та урізноманітнення політичного дискурсу через розвиток інформації технології [26].

Досліджено, що політичний дискурс як комунікативне явище включає такі важливі характеристики: «політичний дискурс поєднує в собі риси

різних стилів мовлення: офіційно-діловий (спільні риси - кліше, формальність резолюцій звітів та інших політичних документів), суспільно-політичний (загальні риси - лексичний одиниць), науковий (спільні риси - значний власний термінологічний фонд, мова політології як науки), стиль художньої літератури (спільні риси - синкретизм, неоднорідність, відкритість політичної лексики, емоційне навантаження політичної лексики)» [25].

Провідна мета політичного дискурсу – переконати аудиторію – визначає постійну антропо-орієнтацію політичного дискурсу. Це вимагає врахування когнітивних, психологічних та соціальних параметрів аудиторії, рівня освіти, професійної та регіональної приналежності, віку та статі. На мовному рівні це відображається у виборі лексичних одиниць, таких як спеціалізована лексика, жаргон, використання адрес та привітань у мові або на відповідному діалекті аудиторії [47].

Ще однією характерною рисою політичного дискурсу являється його двомовність чи двозначність. Незважаючи на відкритість, безпосередність та інформативність тексту політичного виступу, дискурс все ж характеризується упушенням певних фактів або свідомим спотворенням істини з метою досягнення бажаного впливу на аудиторію та бажаного результату. Тут доцільно навести вислів В. В. Паніної: «Специфічною рисою пропагандистсько-політичних текстів є їх спільне комунікативне ставлення до інтересу, ентузіазм, заспокоєння реципієнта, лідера» [39]. Надалі у своїй статті він встановив 4 типи двозначності у політичному дискурсі, а саме:

- «евфемізми;
- жаргон;
- бюрократична мова;
- так званий «красномовний стиль» [39].

Таким чином, політичний дискурс поєднує в собі як мовні, так і комунікативні ознаки, і реалізується в суспільстві як мова, що належить одній політичній особі, з її характерними мовними особливостями, відображає мовні, соціальні та культурні особливості людей, у яких вона здійснюється, і орієнтовані на певну цільову аудиторію з її психологічними та етнічними особливостями. Політичний дискурс важкий для перекладача, оскільки його адекватний переклад з високим рівнем передачі прагматики мовлення передбачає передачу мови перекладу та ідіосинкразії мовця, а також соціокультурні особливості, а також засоби політичної двозначності.

Політик у своїх виступах (за деякими винятками) оперує добре відомими символами, а ефективність промови визначається тим, чи відповідають ці символи очікуванням та свідомості виборців: кожен політик повинен впливати на думку виборців; мова політики повинна вписуватися в думки та оцінки виборців (тобто внутрішнього світу своїх виборців), які є «споживачами» політичного дискурсу. Цей метод не завжди виправданий: політик намагається залучити виборців на свою сторону, але виборці не завжди схильні до логічних виправдань. Зазвичай достатньо дати зрозуміти виборцям, що позиція на користь політики лежить в їх плані інтересів.

Варто зазначити, що політик, відстоюючи свої інтереси, може мати вплив на емоції та почуття, граючи на моральній цінності в загальному. Ще більш хитрий підхід - це коли політики подають докази, зовсім не покладаючись на прямий вплив на свідомість виборців, а просто розмірковують вголос «на очах у свідків», або наводять вагомні аргументи, намагаючись переконати виборців, що існує повна протилежність озвученим тезам.

Усі види дискурсу, не лише політичний, за своєю природою направлені на переконання. А. Шопенгауер встановив, що ефективність політичного дискурсу - це мистецтво переконання, і воно полягає у вмілому застосуванні

понять, мало відомих виборцю. І саме тому виборці роблять несподівані й несподівані переходи до інших переконань, іноді навіть всупереч очікуванням промовця. Успіх переконання залежить щонайменше від настрою опонента і від меседжів промови оратора.

Ефективний вплив політичного дискурсу охарактеризовує ступінь довіри виборців, прояву симпатії до політика, а завоювання політично вигідної позиції залежить від його ораторської діяльності. Політики можуть направляти погляд і ставлення виборців у правильному напрямку. Це можна досягти в процесі вмілого складання своєї промови, коли вони поставити необхідні положення у потрібне місце.

Людина завжди чекає від співрозмовників чогось, що впливає на прийняття чи відхилення запропонованих поглядів. Мовленнєва поведінка політика, який порушує очікування нормативних типів, може призвести до зниження ефективності впливу на виборців або, навпаки, до різкого підвищення ефективності політичної промови, коли нормативні очікування виборців підтримуються у політичних виступах.

Розрізняють ситуацію з пасивною участю/сприйняттям, ситуацію з активною участю та ситуацію з акцентом на переконаннях виборців. Коли виборці пасивно сприймають переконання, передбачається, що інтенсивність мовних переконань буде нормальною. Політики, які користуються великою повагою та довірою, у цьому випадку зможуть використовувати у своїх виступах так звані мовні засоби низької інтенсивності, залишаючи в резерві сильніші мовні засоби, коли необхідно оптимально прискорити та максимально збільшити вплив на виборців.

Варто виділити ще одну особливість ефективного використання політичного мовлення. Це те, що чоловіки-політики зазвичай очікують використання більш інтенсивних мовних засобів, а жінки - менш інтенсивних. При порушенні такої норми, а саме тоді, коли чоловіки-політики

характеризуються мовною млявістю, а жінки-політики характеризуються грубістю і прямоотою, це шокує аудиторію, знижує ефективність впливу політичного мовлення [30]. Страх, що неприйняття політичних заяв може призвести до дуже небезпечних наслідків для виборців, призводить до більшої сприйнятливості виборців до різних інтенсивних мовленнєвих впливів: найбільшій сприйнятливості людей до засобів низької інтенсивності мовлення та найнижчій сприйнятливості людей до високо інтенсивних мовних засобів. Більш того, часто інтенсивний мовленнєвий вплив є більш ефективним для переконання виборців.

У ситуаціях, під час яких виборці активною мірою сприймають переконання, вони наче допомагають політику і дають йому можливість переконатися, особливо якщо політик очікує, що це станеться на його користь та в його особистих інтересах. Спостерігається чітка залежність між тим, наскільки інтенсивно політик використовує мовні засоби у відкритій і активній атаці опонента та долає опір [30].

Таким чином варто зауважити, що ефективність політичного дискурсу залежить від характеру і ефективності політичної мови та готовності виборців повірити у сказане.

1.4. Функції політичного дискурсу

Функціональна мета політичного дискурсу обумовлена семіотичним розумінням мови як системи знаків, яка «використовується і використовується для досягнення будь-яких цілей, інакше для виконання функцій». Методологія функціоналізму передбачає вивчення структури та функції мови з метою виявлення подібності між ними. Теоретично

функціональна методологія заснована на визнанні взаємозалежності між формою і функцією та на впливі використання мови на структурні характеристики.

Зазначимо, що «політична мова знаходиться між двома полюсами - функціонально обумовленою спеціальною мовою та жаргоном певної групи з властивою їй ідеологією» [48]. Відповідно до цього «політична мова має виконувати суперечливі функції, зокрема: бути зрозумілою (відповідно до завдань пропаганди) та орієнтованою на певну групу (з історичних та соціально-психологічних причин)» [48]. Останнє часто суперечить наявності політичної мови [48].

Головні напрямки під час визначення функцій мови у сучасній лінгвістиці були закладені видатними К. Бюлером та Р. Якобсоном. К. Бюлер та іншими, які в свою чергу зупиняються у своїх поглядах на такі провідні складові акту спілкування (відправник, одержувач, об'єкти та ситуації). Дана модель з встановленими змінними співвідношеннями надає основу задля розподілу провідних функцій мови:

- Вираження;
- звернення;
- подання.

Подібну основу для диференціації мовних функцій реалізує Р. Якобсон, який виділяє шість основних функцій мови, які залежать від одного з елементів комунікативного акту: адресат, адресат, повідомлення, контакт, референт та код. Комунікативна функція дискурсу - робити посилення. Пізнавальна функція мови та дискурсу також пов'язана з довідкою. Адресат і адресат співвідносяться з апелятивним, або «регулятивним», емоційним та експресивним. Поетична функція забезпечує реалізацію коду і орієнтована на повідомлення слухачеві необхідної інформації [48].

Функції, визначені Р. Якобсоном та К. Бюлером, корелюють із природою мови в цілому. Слід підкреслити, що ступінь реалізації функцій у різних типах дискурсів береться за визначальний фактор їх класифікації. Отже, політичний дискурс поряд з іншими дискурсами (рекламними, медичними, юридичними, релігійними, медіа) міститься у групі дискурсів з провідною регулюючою функцією.

Відповідно до цього, виходячи з призначення функцій, головною метою регулюючої функції політичного дискурсу являється його використання як активного інструменту політичної боротьби (боротьба за владу, боротьба за владу, боротьба за її збереження, її реалізацію, стабілізацію влади та перерозподіл влади). Але видатний Є.І. Шейгал вважає, що регулююча функція щодо використання мови така ж глобальна, як і комунікативна функція. Тому він пропонує диференціювати регуляторну функцію політичної мови як аспект проявів інструментальної функції, оскільки основні функції, які є аспектами комунікативної функції, аналогічно розглядаються [56].

Конфлікт політичного дискурсу підкреслюється Г.Зайделем, що стверджує про те, що політичний дискурс повинен одночасно виконувати багато функцій і реалізовувати багато мотивів. Таким чином, партійна програма покликана переконувати, агітувати, поширювати (переконлива функція); водночас повинен існувати очевидний зв'язок кожного конкретного пункту програми з переконливою ідеологією даної партії чи групи, тобто кожна вимога, кожна дія повинні бути розумно пов'язані з цінностями, традиціями та ідеологією (аргументативна функція).

К. Шеффнер та П. Чілтон встановили 3 типи стратегічних функцій політичного дискурсу. Ними є:

- примушування;
- опір, опозиція, протест;

- симуляція;
- легітимізація і де легітимація.

Варто проаналізувати їх більш детально.

1. Функція примусу.

«Примус» є частиною таких мовних актів, як накази чи закони, які підкріплені певними санкціями. Політики часто діють примусово через дискурс, визначаючи питання, вибираючи теми для розмови, позиціонуючи себе та інших у певних стосунках, роблячи припущення щодо реалій, які слухачі повинні прийняти, принаймні тимчасово, для сприйняття тексту та мови. Влада також може бути здійснена шляхом контролю за використанням мови «інших» - через різні види цензури.

2. Функція опору, протесту та опозиції.

Ця категорія функцій політичного дискурсу є протилежною функції примусу і реалізується на відміну від відносин влади. Дискурсивні характеристики цього типу можуть служити ознаками засобів масової інформації, графіті (серед маргіналізованих етнічних груп, плакатів тощо) та специфічних мовних структур (петиції, прохання, гасла тощо).

3. Функція для створення симуляції.

Ця функція пов'язана з контролем над інформацією. Він поєднує в собі як ефект розфокусування «небажаних місць» шляхом евфемізму вихідних даних, так і пряму інверсію вихідних даних.

4. Функція для делегітимації та легітимізації.

Легітимізація тісно пов'язана з функцією примусу, оскільки реалізує механізм слухняності, тобто легітимність. Використовувані методи включають аргументацію бажань виборців, загальні ідеологічні принципи, проекцію харизматичного лідера, позитивну самопрезентацію тощо.) має негативний відтінок. Методи цієї категорії включають використання ідей розповсюдження [16].

Подібний принцип в процесі аналізування існуючих теоретичних праць у галузі диференціації функцій політичного дискурсу використовує Е. І. Шейгал, який у межах інструментальної функції політичного дискурсу виділив 8 його головних складових. Ними є:

- соціальний контроль (тобто створення можливостей для єдиних почуттів, думок і бажань, поведінки великої кількості членів суспільства, тобто маніпулювання суспільною свідомістю громадян);
- легітимація влади (тобто обґрунтування та пояснення ключових рішень щодо розподілу влади та розподілу матеріальних ресурсів країни);
- відтворення та впровадження системи влади (тобто посилення ставлення до системи влади, прихильність громадян, частково через використання національної символіки);
- функція коригування орієнтації громадян (побудована шляхом оприлюднення та формування цілей і проблем суспільства, моделювання політичної реальності у свідомості суспільства);
- соціальна солідарність (тобто інтеграція всередині суспільства або, відповідно, окремих груп суспільства);
- функція диференціації суспільства (тобто розмежування соціальних груп);
- агональна функція (тобто ініціювання та вирішення певного соціального конфлікту, вираження незгоди або протесту проти дій влади);
- функція дії (тобто реалізація політичних планів шляхом мобілізації населення (так звана «анестезія» населення): мобілізація населення пов'язана з організацією та активізацією прихильників політичних партій; термін «анестезія» означає організація відволікання уваги) [22, с.104-105].

Варто підкреслити те, що функцію мобілізації варто розглядати як головний прояв використання інструментів влади в виступах політиків, дану функцію доцільно залучати до стимулювання активних дій. Стимуляція може мати форму прямого звернення (у зверненнях та проголошеннях, у законодавчих актах) та у формі створення необхідного емоційного настрою громадян (виявляти надію чи страх, пишатися своєю країною, бути впевненим у собі, мати почуття єдності, виявляти цинізм і ворожість, проявляти ненависть).

Видатний Д. Грейбер визначив такі функції політичного дискурсу, як:

1. Поширення інформації, яка пов'язана зі створенням віртуальної реальності у адресатів, де власна емпірична практика усувається за допомогою запропонованих когнітивних схем, загальних переконань. Крім того, розповсюдження інформації може включати в себе таємно-конотативну інформацію (позитивно / негативно забарвлені ключові слова, які в основному ґрунтуються на політичних орієнтаціях та суспільних цінностях, використанні патріотичних символів та евфемізмів).
2. «Встановлення теми політичного мовлення», де домінуючим критерієм є контроль за розповсюдженням інформації. Доповідачі зазвичай намагаються не включати до порядку денного теми, які можуть бути складними та невігідними.
3. Проекція на майбутнє та минуле, яка ґрунтується на усвідомленні фактів минулого та прогнозуванні майбутнього. У політичній комунікації звернення до минулого досвіду часто використовується як аргументативна тактика політика [42, с.88].

Досліджуючи функції політичного дискурсу, не можна не охарактеризувати і так звану «магічну функцію чи функцію заклинання», яку можна розглядати як окремий тип регуляторної функції мови. Дана функція

ґрунтується на тому факті, що у давнину вірили в об'єктивність слова, тобто те, що слово не являється символом предмета. Прояви магічної функції включають табу, змови, молитви, клятви та присяги, обожнення священних текстів.

Культурні сфери етнічного поширення певною мірою зберігають у свідомості носіїв релігійно-магічні традиції, тому цим пояснюється розподіл магічної функції мови, яка є універсальною і виявляється не тільки в релігійному, але й у сучасному політичному контексті.

Охарактеризовуючи політичну мову, Р. Барт встановив її як ту, яка виробляється безпосередньо в ході політичної комунікації і тому спрямована більше на виробництво, ніж на відображення реалій сьогодення. Він вказує, що слова, здається, мають особливу магічну властивість, а заборона слова ніби скасовує предмет, який це слово позначає. Варто навести приклад: заборона слова «дворянство» сприймалася як ліквідація самого дворянства [53].

Найважливішим у магічній функції політичного дискурсу лексичних одиниць є евфемізми. Зберігаючи риси магічного («інструментального») ставлення до слова, табу в сучасному суспільстві ускладнюються деякими іншими цілями, такими як ідеологічний контроль та маніпулювання масовою свідомістю. Свідомий розрив з певною лінгвістичною традицією в часи ідеологічних зрушень призвів до масових лексичних заміन, здійснених під час світових історичних революцій французів кінця XVIII століття та росіян 1917 року.

Творча функція мови обумовлена як об'єктивними, так і суб'єктивними факторами, безпосередньо пов'язаними з відносним пізнавальним пізнанням світу та усвідомленим уявленням дійсності.

Політичний дискурс насамперед позначений тематичною складовою «боротьби за владу». У зв'язку з цим постає питання про набуття та

утримання влади, тобто створення такого дискурсивного середовища, основні складові якого відповідали б основним цінностям (думкам, судженням, переконанням, забобонам) аудиторії.

Одна з провідних функцій політичного дискурсу виступає функція відстоювання своєї точки зору політиками в процесі самого виступу. Це є показником належності політика до відповідної політичної сили, до певної партії, що, у свою чергу, зобов'язує його:

- вказати причину виступу, мотивувати (виголошує промову не тому, що він так хоче, а тому, що це так необхідно);
- політик підкреслює «репрезентативність» цієї промови, вказує конкретно, з якої партії / фракції / групи він виступає. У своїй політичній промові він зазначає, що «нас багато»; оскільки колективна думка більш визнана, ніж індивідуальна мова, і часто передбачає підтримку одностайності; - політик уникає проявів вираження особистих намірів та мотивів, тоді посилюється соціальна значимість виступу, відповідальність політика та соціальна значимість виступу. Це мотивовано тим, що політик представляє інтереси суспільства в цілому. Як і на полі бою, основна ідея політичного дискурсу – «знищення влади опонента» - тобто його аргументи та думки, а також дискредитація опонента.

Один з ефективних засобів відстоювання своєї точки зору та знищення опонента у політичних дебатах є прямі глузування з опонента. Сміх взагалі, на думку багатьох теоретиків, таких як А. Бергсон, являється проявом несвідомого бажання принизити опонента і таким чином скорегувати його поведінку. Це ставлення навмисне використовувалося в політичних дебатах Римської імперії. Свідченням цього є відомі промови Цицерона, який висміює навіть деякі інтимні риси своїх опонентів, що не має нічого спільного з політичною боротьбою. Політик «вступає у так звану змову» з

виборцями і намагається виключити з політичної гри свого опонента, який не заслуговує на позитивну увагу. І багато таких прикладів і способів знищення опонента міститься у виступах Д. Трампа [43].

Таким чином аби захистити свою точку зору, політики часто використовують такий прийом, як висміювання політичного опонента. Висміювання (навіть сарказм) політиками своїх опонентів знаходиться на межі етично прийнятної поведінки, тому можна припустити, що образливий гумор сприймається суспільством як доречний лише в найкритичніший період; а в «нормальний» період такі жанри (сарказм) вважаються неприпустимими.

Більш м'яка форма політичної гри та відстоювання своєї точки зору в політичному дискурсі – це нейтралізація або виключення опонента з політичної гри, коли політик говорить не про особисті погляди (аргументуючи *ad hominem*), а про помилкові погляди, «ненаукові» погляди. Наприклад, за радянських часів говорили про «патологічний антикомунізм», «науковий провал», «фальсифікацію фактів», «ігнорування історичних процесів» тощо [43].

Таким чином варто встановити, що саме функціональний підхід до вивчення політичного дискурсу передбачає аналіз функцій дискурсу, що дає можливість вивчати функції мови політики у соціокультурному та мовному контекстах. Питання про функції мови так чи інакше цікавить багатьох мовознавців, філософів та психологів, проте єдності думок з цього питання сьогодні не досягнуто.

Висновки до 1 розділу

Отже, у підсумку до першого розділу варто висвітлити наступні висновки:

1. Встановлено, що у сучасному суспільстві політичний дискурс - це дуже цікаве явище, яке постійно розвивається. Політичний дискурс є відображенням суспільно-політичного життя країни, він несе в собі елементи її культури, а також містить риси національного характеру, загальні та національно-специфічні культурні цінності.
2. Політичний дискурс використовує функцію відстоювання своєї позиції, що виключає опонента від рівної участі у політичній грі, що допомагає політикам залишитися наодинці з виборцями та виграти політичний марафон.

Можна зробити висновок, що суб'єкт політики (політик, політична партія чи рух) свідомо використовує певні когнітивні установки, щоб максимізувати актуальність дискурсивного середовища (свого та аудиторії). Крім того, ніякі маніпуляції неможливі без належного зосередження на ціннісних уподобаннях аудиторії.

РОЗДІЛ 2.

ДОСЛІДЖЕННЯ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ ТРАМПА І БАЙДЕНА ВІДПОВІДНО ДО 2019-2021 РОКІВ

2.1. Відмінність англійського та українського політичного дискурсу в умовах сьогодення

Встановлено, що дипломатичний дискурс сформувався в процесі бурхливого розвитку міжнародних контактів, утворення незалежних держав, зміцнення культурних і політичних зв'язків. У результаті цього розвитку сформувалися особливості політичного дискурсу провідних українських політиків, а також англійських та американських, що необхідно враховувати при перекладі. Адже передача екстралінгвістичних аспектів будь-якого тексту чи дискурсу є метою перекладача, іноді надзвичайно важливою для правильного сприйняття та розуміння одержувача повідомлення [33, с.109-110].

Політичний дискурс є центром уваги політичної лінгвістики. Феномен політичного дискурсу не піддається однозначному визначенню, так як сама категорія політики на теперішній час не має чітку дефініцію. Отже, можна припустити, що політичний дискурс – це публічний дискурс, якій базується на політичній картині світу та спрямований на її формування, зміни, використання для спонукання людей до тієї чи іншої політичної діяльності.

Спілкування на міжнародному рівні визначає та регулює правила протоколу, особливі правила етикету та церемонії. Вони визначають не лише поведінку дипломатів та глав держав, проведення важливих заходів на міжнародному рівні, а й підготовку дипломатичної документації.

Роль політиків постійно зростає в процесі вирішенні першочергових проблематичних питань людства викликала підвищення інтересу до вивчення політичного дискурсу різних світових державах. Але варто відмітити те, що в останні десятиліття вивчались здебільшого відповідні аспекти політичного дискурсу. Були також вивченими різноманітні аспекти сучасного політичного дискурсу, засновані на англійській, німецькій, іспанській та шведській мовах. Увага приділялась саме аналізуванню індивідуального стилю політиків,

випадкам комунікативних невдач, найефективнішим і найпоширенішим стилістично-риторичним прийомам, що використовуються у виступах політиків [61].

Аби зрозуміти основні характеристики англійського та українського політичного дискурсу, доцільно проаналізувати й виділити головні відмінності між ними, що, безумовно, допоможе перекладачеві направити переклад політичного дискурсу у правильному напрямку.

Відомим є те, що кожна нація країни має свою культурну спадщину, історію розвитку, суспільний лад, який з роками у своїй сукупності і формує її менталітет, визначаючи психологічні особливості сприйняття життя, має безперечний вплив на його свідомість. і формує значну модель поведінки країн, тим самим визначаючи соціальну поведінку, соціальні прагнення, рівень претензій. Все це, зрештою, сформує картину політичного життя кожного представника нації.

Таким чином, окремі люди очікують та потребують певних дій від політиків, що є ключовим для політика при формуванні програми передвиборної кампанії та, зокрема, виступу. Український народ та американський чи англійський істотно відрізняються своїм менталітетом, історією та традиціями, що знайшло відображення у політичному дискурсі, а також у інших сферах життя. Безперечно, є загальні риси, подібні риси для політичного дискурсу як комунікативного та мовного явища, але прагматичний ефект та мовні засоби досягнення кінцевої мети виступу та виступу чудові. Отже, далі ми розглянемо український та американський дискурс, щоб висвітлити основні відмінності та особливості загалом та їх значення для перекладу.

К. С. Серажим у своїй статті встановив «Сучасний український політичний дискурс: становлення нового стилістичного канону» [28], радикальні політичні зміни в Україні наприкінці XX століття

супроводжувалися корінними змінами у суспільно-політичній свідомості, які торкнулися мовної системи в цілому та мовні засоби, що використовуються зокрема в політичному дискурсі.

Останні умови медіа «сприяють формуванню нового стилістичного канону, під яким мається на увазі єдність структурних та смислових принципів організації мовних одиниць» [52]. В її основі лежать «норми виділення та поєднання мовних елементів у тексті відповідно до завдань спілкування» [52].

На ритуалізацію політичної мови за радянських часів справедливо вказує А.Н. Баранов та Є. Г. Казакевич. На їхню думку, ритуалізація мови є передумовою функціонування політичної культури, виходячи з того факту, що «народ» супер-его займає в політичному дискурсі, тобто в ситуації політичного спілкування, обидва місця, і суб'єкт («від імені якого все робиться»), та адресат («від імені якого все робиться»). У політичній культурі цього типу «досягнення угоди відсувається на другий план, а то й зовсім зникає – вести переговори з ким завгодно» [58]. Іншими словами, у часи до перебудови політична мова не функціонувала як засіб спілкування, тому повноцінного політичного дискурсу як такого не існувало. А.Н. Баранов та Є. Г. Казакевич формулюють цей факт так: у політичному дискурсі люди «як супер-его представились у вигляді окремих неавтономних псевдополітичних суб'єктів, які не вели реального діалогу, але наслідували його, мимоволі ритуалізуючи політичні» комунікація [58]. Справжній політичний дискурс став можливим лише в епоху пост-тоталітаризму.

Досліджено, що негнучкість й формальність як визначальні риси радянського політичного дискурсу визначаються О. В. Какоріною. За її спостереженнями, радянський політичний дискурс (особливо в середині 1960-х-середині 1980-х років) був неприродно стабільною системою. Коло тем було визначено заздалегідь, оцінки були соціально санкціоновані,

існувала розвинена система фразеологічних засобів, використовуваних відібраних під час формування традиції методів-кліше [39].

У США завдяки зростаючому зв'язку між політикою та капіталом, масштабним виборчим кампаніям, розвитку високих технологій та засобів масової інформації особисті якості видатних американських президентів нарешті створили сучасне президентство, яке включає політичний дискурс. Характерними рисами сучасного американського політичного дискурсу є його розвиток у тісному зв'язку зі ЗМІ, наявність президентської риторики як її складової, її ціннісна орієнтація, дотримання принципу політичної коректності, підвищена увага до прав жінок та етнічних меншин. Основними риторичними прийомами є використання методів контрасту, протиставлення, повторення, виділення ключових понять [31, с. 5].

Задля того, щоб адресат успішно досяг своєї мети, важливіше створити вдалий образ, складовими якого однаково є ораторські здібності оратора, а також його зовнішність, фото та телегонія.

Варто встановити, що під час існування політичної комунікації було сформовано словник політичної термінології, центральними визначенням якого виступає невелика кількість суґубо політичних термінів. Переважну більшість слів, які утворили глосарій політичних термінів, було запозичено з інших сфер діяльності. Досліджено те, що «у ньому зустрічаються усталені вирази, запозичені з Біблії (All things to all men, Eleventh Commandment, fight the good fight, Armageddon), клерикальні, церковні терміни (party faithful, party elders, bleeding heart, gray eminence), слова з творів Шекспіра (strange bedfellows), Вордсворда (Happy Warrior), Еліота (wasteland), запозичені зі сфери спорту, зокрема, термінологія кінських перегонів (dark horse, running mate, front runner, bolt, shoo-in), з області військової справи (campaign, camps, boom, spoils, rally, regular, hundred days, man on horseback, war horse)» [65]. Глосарій політичних термінів включає також «одиниці з жаргону засобів

масової інформації (off the record, authoritative sources, backgrounder, dope story, leak, plant, not for attribution), а також терміни, пов'язані з рухом за громадські права (black power, white power structure, Freedom Now, backlash, We Shall Overcome, soul, tokenism, Uncle Tom, Jim Crow, segregation, stand in the doorway)» [65].

Запитання, пов'язані з проблемами жінок та етнічних груп, лежать в основі сучасної американської політики. Усі лексичні поняття, пов'язані з жінками та етнічними меншинами, з'являються в політичному дискурсі, переважно в позитивному контексті. Політики зазвичай звертаються до них і асоціюють їх із ціннісними поняттями [40]. Варто також додати, що в нинішньому політичному дискурсі в США діяльність жінок загалом оцінюється позитивно.

З усіх різновидів комунікативних дій дипломатичний дискурс варто характеризувати навмисною дією «переконання», яке виявляється у різних етноспецифічних способах дій, мовних і комунікативних стереотипах. Відповідно до повної вибірки протокольних формул у дипломатичних промовах, можна зробити висновок, що саме український дипломатичний дискурс більш стриманий і менш виразний, ніж англійський в загальному його розумінні [66, с.50].

Окрім відмінних рис, наявними є також і звичайні загальні, характерні задля політичних виступів в Україні та США. Звернемо увагу, що «українські та американські дипломатичні промови несуть відбиток офіційно - ділового стилю, який характеризується логікою, об'єктивністю, чіткістю, замкнутістю та консервативністю у підборі синтаксичних конструкцій та лексичних засобів вираження, відсутністю емоцій, стереотипів, підкресленою ввічливістю та увагою до адресат» [75].

Необхідними атрибутами стилю дипломатичних документів є складні синтаксичні конструкції, лексика політології з елементами військової,

правової тощо, спеціальна термінологія. У системі дипломатичної термінології «переважають інтернаціоналізми, слова набувають іншого значення, ніж у літературній мові, або використовується лише один із лексико-семантичних варіантів багатозначного слова» [40]. Національний колорит текстів протоколу забезпечують етноспецифічні компоненти - цитати, алюзії, компліменти [40]. Такі мовні одиниці та явища слід враховувати під час перекладу, оскільки вони передають інформацію, яка містить екстралінгвістичні дані та наділена значним прагматичним аспектом.

Політичний дискурс трактується як інституційне спілкування, яке, на відміну від особисто-орієнтованого, використовує визначену систему професійноорієнтованих знаків, тобто має власну лексику, фразеологію. Політичний дискурс є феноменом, суть якого може бути виражена формулою «дискурс = підмова + текст + контекст» [71].

О. Шейгал вважає, що політичний дискурс має два виміру: реальний та віртуальний. Реальний вимір, на думку О. Шейгал, це миттєвість мовної діяльності та її емоційно-ціннісна забарвленість, а також мовленнєві твори (тексти), які виникають в результаті даної діяльності, взяті у взаємодії лінгвістичних, паралінгвістичних і екстралінгвістичних чинників. Під віртуальним виміром автор розуміє семіотичний простір, що включає вербальні та невербальні знаки, сукупним денотатом яких є політичний світ, тезаурус висловлювань, набір моделей мовних дій і жанрів, специфічних для спілкування в даній сфері [61].

Н. Кондратенко вважає, що політичний дискурс є виявом політичної комунікації: «Політичний дискурс – це конкретний вияв політичної комунікації, що передбачає актуалізацію політичного тексту в комунікативному акті взаємодії політичного суб'єкта (політика, політичної сили, влади) та політичного об'єкта (аудиторії, електорату, виборця)» [32].

Як вважають М. Макаров та О. Попова, ознаками політичних текстів є «синтаксична складність, великий обсяг відповідних синтаксичних одиниць, опора на синтаксичні структури, складні речення, частіше з кількома підрядними частинами та великою кількістю підрядних відносин» [32].

Лінгвісти, які очолюють соціокогнітивну течію критичного дискурс-аналізу, а саме Т. ван Дейк, Н. Феркло, М. Култард й інші затверджують, що розуміння порядку досягається завдяки критичному осмисленню мови. Вони вважають, що дискурс є невід'ємною частиною суспільних відносин, бо саме він, з одного боку, формує ці відносини, а з іншого - формується ними. Аналіз мовних елементів допомагає виявити зв'язки в системі соціальних відносин та показати приховані ефекти впливу дискурсу на цю систему [44].

Суспільне призначення політичного дискурсу являється у тому, щоб вселити громадянам суспільства (адресатам) необхідність «правильної» думки або дії з боку політики. Тобто можна сказати, що мета політичного дискурсу - це спонукання до тієї чи іншої дії, яка вважається «єдиною, вірною».

Сучасні мовні простори формуються під сильним тиском англійської мови, яка прагне стати глобальною мовою міжнародного спілкування. Її тиск призводить до «значного зменшення мовного різноманіття та зникнення нечисленних народів» [27]. Звернемо увагу, що «тріумфальна хода англійської мови, яку нині вважають рідною приблизно 400 млн. чол. і ще більше мільярда використовують як другу, або третю – свідчення тієї ваги, якої набуває в сучасному світі комунікативна функція мови» [27]. Зазначимо, що «80% інформації розміщено в Інтернеті в англійською мовою, 40% світового ВВП виробляється в англійськомовних країнах, а англійська мова має офіційний статус у більш ніж 50 країнах» [27].

Таким чином, поза внутрішніми кордонами вивчення політичної мови та мовної політики вже чітко позначилося в автономній сфері політології. Під знаком пошуків «політики в мові» та «мови в політиці» пройшло, по суті, все XX ст. Але ще задовго до нього у наукову мову увійшло поняття «дискурс», яке уже в наш час дало назву одному з методів аналізу політико-мовних відносин і особливого напрямку в системі політичних дисциплін, що дістав назву «політичний дискурс-аналіз». Сьогодні він швидко розвивається під час семантичного аналізу політики та аналізу конкретних дискурсів.

Термін «дискурс» надзвичайно багатогранний. На латині «discursus» означає «розбігання, розмова, бесіда» [30]. У середньовічній латині воно перекладалось як «пояснення, доказ, аргумент у спорі, логічне струнке міркування» [30]. Переходячи з латинської мови до основних європейських мов, термін поступово розмивався, означаючи будь-яку публічну промову. Поки воно не стало синонімом слова «текст». Загалом сьогодні термін «дискурс» означає «будь-яке явище дійсності, яке має символічний характер і певним чином структуроване, включаючи мітинги, дебати, перформанси тощо» [30]. У світлі цієї розпливчастості «в окремий науковий напрям виділилася лінгвістика тексту, яка вивчає мову у дії на основі пошуку закономірностей, притаманних будь-яким текстам» [30].

Е. Бенвеніста вважають автором теорії дискурсу. Він ввів розрізнення тексту як «безособово-об'єктивістської оповіді і дискурсу, як живого мовлення, що передбачає комунікативний контакт мовців і слухачів. Ця відмінність у Бенвеніста не збігалася із розрізненням письмового і усного мовлення» [24, с. 276].

Найближче до визначення сутності дискурсу підійшов Ю. Габермас, вбачаючи в ньому «комунікацію особливого роду, специфічний діалог, спрямований на неупереджений аналіз дійсності, очищений від суб'єктивності дослідника» [55]. На думку М. Фуко, «дискурс — це

вербальний семіотичний процес і соціально обумовлена організація мови, своєрідна парадигма, синтез «уже – сказаного» і «ніколи – сказаного»» [55].

За Г. Куком – «єдність і взаємодія тексту і контексту» [55], за Ю. Степановим – «маленька, природно– виникаюча модель мови» [55]. У семіотиці утвердилося визначення дискурсу як «знакової системи, в якій відбувається модифікація семантики і функцій різних типів мовних одиниць і стандартних мовленнєвих дій» [55].

За І. Касавіним, «текст і дискурс – поняття, які перетинаються лише частково» [58]. Дискурс – «це незакінчений живий текст, узятий в момент його безпосередньої включеності в акт комунікації, у ході його взаємодії з контекстом» [58]. Звернемо увагу, що «те, що відрізняє дискурс, взагалі, від тексту, взагалі, відрізняє і філософське мислення від побутового» [58].

У повсякденному та політичному формулюванні термін «дискурс» часто відноситься до будь-яких засобів комунікації. Наприклад, «про політичний дискурс, публічний дискурс, урядовий дискурс, тоталітарний дискурс, патріотичний дискурс, християнський дискурс, дискурс ідентичності, дискурсивні практики або навіть сексуальність як дискус» [7, с. 68].

У широкому розумінні дискурс може розглядатися як механізм узгодження персонального, соціального і культурного знання. У більш вузькому, прикладному аспекті він зосереджується на аналізі мовного спілкування і окремих текстів, промов, інтерв'ю, тощо. У руслі теорії комунікації дослідження політичного дискурсу ведеться переважно на основі аналізу заяв політиків та політичних оглядачів, програм політичних партій і об'єднань, публікацій в ЗМІ, матеріалів спеціалізованих політологічних видань.

За Є. Шейгал, «політичний дискурс належить до інституційного різновиду спілкування». На відміну від міжособистісного і художнього,

інституційне спілкування є статусно-орієнтованим. У ньому зазвичай беруть участь дві сторони – представники інститутів і клієнти. «Клієнт» у політичній комунікації, як правило, масовий. Простежується «переплетення» політичного дискурсу з іншими типами дискурсів: юридичним, науковим, педагогічним, художнім, побутовим, дискурсом ЗМІ, тощо.

Структуруючі ознаки політичного дискурсу мають такий вигляд: «інституційність, примат цінностей над фактами, смислова невизначеність, що межує з фантомністю, ідеологічна полісемія, фідеїстичність, езотеричність» [55]. Оскільки владний статус вимагає дотримання певної дистанції у спілкуванні, між політиками й народом завжди існує символічна «прірва». «І хоч у сучасному політичному дискурсі дистанція між лідером і масами руйнується завдяки ЗМІ, політичний дискурс тяжіє до авторитарності» [55].

Політичні дискурси досліджуються в рамках різних галузей соціо-гуманітаристики, в руслі різних дослідницьких підходів. Для політології головним є виявлення політичного звучання дискурсу і його впливу на політичний процес.

Філологи досліджують політичний дискурс як будь-який інший текст, хоч зрозуміло, охоплюють насамперед політичні та ідеологічні інтенції, у ньому закладені. Одна з найбільш близьких до політики галузей лінгвістики – політична філологія - на основі аналізу мовних особливостей поведінки політиків досліджує співвідношення властивостей дискурсу з концептами «влада», «вплив», «авторитет». Соціальних психологів політичний дискурс цікавить насамперед з точки зору ефективності у досягненні певних прихованих, або явних цілей.

Для дослідження нам буде цікаво ознайомитись з дискурсом в реальному вимірі, оскільки в ньому відображена суть ознак, які утворюють політичний дискурс. Мовленнєва діяльність здійснюється в певному

контексті, в якому суб'єкт мовлення і адресат наділяються певними соціальними ролями відповідно до їх участі в політичному житті, в результаті чого виникають тексти з урахуванням впливу на них мовних і немовних факторів.

Автор (в даному випадку політик), перш ніж нав'язати свою думку адресату, намагається «переселитися» в уявний світ іншої людини, де він враховує особистісні характеристики дійової особи, місця, часу, обставин. За дискурсом можна побачити фрагмент ментального світу автора, його спосіб бачення світу, який він сам створює. Можна зробити висновки, що для політичного дискурсу в різних соціумах характерні риси культурної специфіки.

На сьогоднішній день політичний дискурс є актуальним напрямком в лінгвістиці, тому що він є найвпливовішим явищем у сучасній політичній комунікації. Політичні промови, поведінка політика є об'єктами дослідження науковців всього світу, як вітчизняних, так і зарубіжних. Вони цікавляться лінгвістичними особливостями проблем серед соціуму (соціально-комунікативна нерівність), контролю над ним, домінуванням та влади.

Одна з найважливіших функцій політичного дискурсу - це вплив на адресата (слухача). Він потрібен для переконання, спонукання та зміни деяких політичних поглядів, які вигідні для спікера. Під час політичних промов спікери (політики) користуються безліччю синтаксичних, стилістичних, лексичних та інтонаційних засобів впливу на психіку слухача [5].

Отож, встановлено, що політичний дискурс сформувався в результаті бурхливого розвитку міжнародних контактів, утворення незалежних держав, зміцнення культурно-політичних зв'язків [40]. Оскільки політичні тексти зазвичай створюються для носіїв певної культури, при перекладі на іншу

мову перекладач стикається з низкою додаткових проблем. Як ми вже зазначали вище, політичний дискурс реалізує культурні традиції, відображає відмінні соціальні риси та особливості суспільства країни, мовою якого створено дискурс, і в якому зазвичай живе сам автор.

2.2. Лексико-стилістичні особливості англійського політичного дискурсу на матеріалі промов Трампа і Байдена

Лексико-стилістичний простори політичних комунікацій Сполучених Штатів, їх евалюативний й прототипний компоненти і особливості були проаналізовані та висвітлені у працях Р. С. Помірка та І. Бутової. Діапазон можливостей політичної лінгвістики був розглянутий Л. Б. Нагорною, концептуальні метафори американського дискурсу – О. В. Безуглою, функціонування метафоричних фреймів та прототипів – А. Мусолффом та М. Дж. Ландау [61].

Дослідники по-різному надають характеристику основним рисам політичного дискурсу. А. Д. Литовченко аналізує соціальні теорії мови та дискурсу, на основі яких формулюється та аргументується концепція розуміння дискурсу як структурно-діяльнісного суспільного явища, що складається з мови та соціального контексту його застосування, а також декларативності та маніпулятивної спрямованості. розглянув основні характеристики дискурсу.

Водночас А. П. Мартинюк зазначає, що «ситуаційний контекст дискурсу – це спосіб моделювання релевантних для суб'єкта факторів середовища, що виробляється у процесі взаємодії суб'єкта з навколишнім середовищем, під час якого фактори цього середовища стають частиною

внутрішнього світу суб'єкта». Отже, доцільно вважати, що «політичний дискурс є структурною формою взаємодії політика з громадськістю на тлі відображення у його свідомості мінливого ситуаційного контексту і містить комунікативні, оцінні та маніпулятивні компоненти» [37].

У мовній поведінці колишнього президента Д. Трампа та нинішнього президента Дж. Байдена критики виділяють кілька переважних стратегій:

- жорстку категоризацію та критику тих верств населення, проти яких встановлено цільовий виборчий склад (мусульмани, іммігранти, жінки, інваліди, люди з нетрадиційною орієнтацією тощо);
- ескалація жахів, занепокоєння щодо стану зовнішньої та внутрішньої політики, зокрема пов'язаних із притоком сирійських мігрантів;
- пропонування готових рішень економічних, політичних та соціальних проблем.

Щодо структурно-семантичних особливостей, то вони такі:

- використання наближення до розмовного реєстру, у тому числі у формах звертання, завдяки чому він прагне наблизитися до пересічного американця (мирянина) і дистанціюватися від тих республіканців, які дотримуються канонів ввічливості;
- спрощений синтаксис: використання простих речень і конструкцій, фрагментарних синтаксичних структур та фрагментація складного речення на кілька неповних;
- буквальне повторення та відтворення ідентичного змісту в семантично-синонімічній формі [63].

Дж. Лакофф вважає повторення ефективними у політичній стратегії Д. Трампа [63]. Як і більшість політиків використовує у своїй промові емоційно забарвлені епітети.

Таким чином, завдяки модифікаціям, тобто додаванню оціночних прикметників та прислівників до вже згаданих дієслів та іменників, увага аудиторії зосереджена на семантиці ключових слів.

Досліджуючи дискурсивно-тріумфальну промову Д. Трампа, було виявлено ряд особливостей, які дозволяють зрозуміти його нинішнє політичне бачення та перспективи розвитку американської політики найближчим часом [63].

Доцільно зазначити, що хоча промова не позбавлена стандартних формулювань та виразності, її помітні риси є більшими порівняно з виступами передвиборної кампанії, стриманістю та ввічливістю і навіть доброзичливістю висловлювань на адресу своїх опонентів та бажанням уникнути гострих тем, що стосуються певних верств населення. Одіозний політик неодноразово потрапляв у чорний список за свої неправильні заяви перед Обамою та Клінтон.

Л.А.Кудрявцевої зазначає: «з точки зору політичного вибору, яким є передвиборча кампанія, бажання очорнити опонента пов'язане з прагненням чинити психологічний вплив і вплив не тільки на опонентів - безпосередніх учасників конфліктних форм спілкування, а й вище усі – на третіх сторін, слухачів/глядачів/читачів, щоб нав'язати їм свої негативні оцінки, забезпечити маніпулятивний піар-вплив» [73].

У зверненні Трамп традиційно використовує повтори, очевидно, задля того, аби закарбувати у слухачів і глядачів розуміння, чому саме він став президентом, виступаючи в ролі позитивного національного героя: «*She congratulated us – it's all about us...*» («Вона привітала нас – наголошую, нас...»), «*...a very, very hard-fought campaign*» (надзвичайно, надзвичайно складна для подолання кампанія), «*...she – she fought very hard* (...вона – вона так сильно боролася) [73].

Повтори також вживані у формах звертання до народу: «...*expect our government to serve the people and serve the people it will*» [73] (тут також він вдається до стилістичного прийому інверсії), «*tremendous potential*» [73] (величезний потенціал), та в розповідях про членів своєї родини, команди та Secret Service (секретної служби): «*great, great relationship*», «*unbelievable job, unbelievable*» [73].

Властива політична гіперболізація виявляється у зверненні Д. Трампа з вживанням таких словосполучень: *to owe sb a major debt of gratitude* (бути вдячним у боргу перед кимось), *untapped potential* (невідкритий або невикористаний досі потенціал), *second to none* (незрівнянна – про економіку США); *Nothing we want for our future is beyond our reach* (Усе, чого ми хочемо в майбутньому, буде досягнуто нами); *America will no longer settle for anything less than the best* (Америка погодиться ні на що інше, крім найкращого). Задля перекладу останніх речень використано прийом мейозису, тропу «применшення», що доволі часто трапляється в англійському мовленні [70].

Не менш емоційно забарвленими являються і такі вирази: *to embark upon the project* (узятися за проект, ступити на шлях проекту), *to harness creative talents* (спрямувати творчі таланти), *to leverage their tremendous talents* (стимулювати розвиток їхніх надзвичайних талантів), *bind the wounds of division* (зашити рани ворожнечі) та ін.

Хоча промова Дж. Байдена за структурою не сильно відрізняється від типової промови Трампа, тобто він звертається до громадян, згадує опонента, розкриває його власні почуття та плани на майбутнє, нагадує про здобутий досвід та власний безперечний авторитет, він все ще характеризується деякими абсолютно різними рисами індивідуального стилю політичної комунікації та іноді протилежними дискурсивними атрибутами в загальному.

У зверненнях Х Дж. Байдена, як правило, послуговується термінологічним інвентарем економічного, соціального, юридичного та медичного спрямування. Він вдається до прихованого застереження, закликів до побудови *hopeful, inclusive, and big-hearted America* (Америку, сповненої надій, всеохопної та милостивої), підтверджуючи вірність принципам, які він відстоює [73].

Досліджено, що в промові Дж. Байдена знайшли застосування такі асоціативні фреймові словосполучення: *pride and gratitude* (гордість та вдячність); *comforts, hopes and dreams* (утіхи, надії та мрії); *rights and dignity* (права й гідність); *respect and cherish* (поважати та плекати); *volunteers, community leaders* (волонтери, громадські лідери); *successes and setbacks* (успіхи й невдачі).

Процес словотворення – це злиття кількох основ для створення нової складної лексичної одиниці. Приклади таких слів досить поширені в політичному дискурсі. Д. Трамп у своїй переможній промові говорить: «*I've congratulated her and her great family on such a very, very hard-fought campaign for us*». *Hard-fought* – завзятий, посилений, найчастіше використовується у військовій лексиці. Це приклад складного прикметника, що будується за принципом: основа іменника + основа прикметника. В даному контексті *hard-fought campaign* – важка передвиборча кампанія [73].

Складні слова часто можна зустріти в назвах реалій, характерних для конкретної країни, щоб зрозуміти це, потрібно знати про політичне життя цієї країни. У сучасному політичному дискурсі є багато неологізмів, які виникли через поєднання кількох слів або синтаксичних фраз. Важливо відзначити, що більшість неологізмів асоціюється з іменем колишнього президента США Барака Обами. Наприклад, у мові Д. Трампа можна зустріти наступний приклад неологізму: «*Obamacare premiums nationwide have increased by double and triple digits*». *Obamacare* – це система охорони здоров'я, введена Бараком

Обамою. Слово склалося шляхом з'єднання слів Obama та care. Неологізми утворюються також шляхом приєднання префіксів і суфіксів. Префікс -de надає значення зворотної дії. Наприклад, Д. Трамп зазначив: «President of China has stated that he is upping the sanctions. Said he wants them to denuclearize. Progress is being made» [73]. Denuclearize – «позбавляти ядерної зброї» [73].

Характерна риса політичних промов Д. Трампа – це широке використання стилістичної мови, яка ґрунтується переважно на військовій лексиці у поєднанні з основною темою його виступів: битва за виборців, інформація чи холодна війна, війна та мир, напад на демократія, дипломатичні битви, війна з мігрантами, підриг економіки, руйнування охорони здоров'я та наслідки бідності, стабілізація міжнародних відносин, урядова криза, провал імпічменту.

У створенні мовного образу беруть участь різні мовно-стилістичні засоби. Серед них на лексико-стилістичному рівні найчастіше зустрічаються епітет, метафора, евфемізм, порівняння, повторення, гіпербола, парцеляція, риторичні питання, мовчання; по синтаксичному - синтаксичний паралелізм, інверсія, цитування, парцелювання; на фонетичному - зміни тембру, а також афективні склади.

Якщо говорити про виразні лексичні засоби у промовах До Д. Трампа, то один з його улюблених епітетів широко вживався в американській версії англійського прикметника smart «розумний, розумний». Трамп використовує его для опису політичних дій інших країн, які, на його думку, є більш ефективними, ніж політичний процес у Сполучених Штатах.

1. «Their leaders are much smarter than our leaders» [79].
2. «We have been disrespected, mocked, and ripped off for many, many years by people who were smarter, shrewder, tougher» [79].

З наведених прикладів встановлено, що прикметник розумний знаходиться в синонімічному ряду з іншими епітетами проникливим, гострим, жорстким, хитрим, що створює особливий стилістичний прийом - синонімічне згущення (розумніший, розумніший, жорсткіший; набагато розумніший, набагато гостріший, набагато більше хитрість).

Окрім прикметника розумний, промова Д. Трампа є досить поширеною best people «кращі люди» - the smartest guys, brilliant people, brilliant minds.

1. I'll choose only the best people for the administration.
2. I'm self-funding and will surely hire all the best people, not just the biggest donors!

«Найкращі люди» будуть керувати Америкою, коли справа доходить до формування президентського кабінету чи економічної конкуренції з іншими країнами. Також сам Трамп вважає себе в категорії «найкращих людей», обіцяючи забезпечити країну необхідними робочими місцями («Additionally, I would be the best jobs President that God ever created» [79]).

«This do-nothing Democratic streamers have gone very far left, and they still believe that it shouldn't be a big crime to illegally cross a border and it should be such a crime to have a completely appropriate, beautiful, accurate, casual phone call with that foreign leader».

«There is nothing left that this dirty establishment hates even more than our President that they cannot intimidate, control and own». [74].

У вищезгаданому прикладі ми бачимо використання Д. Трампа ланцюжка епітетів, що характеризують його телефонну розмову з Президентом України. Цей дзвінок викликав багато розмов, і його довелося оприлюднити. Використання низки епітетів є частиною тактики обґрунтування того факту, що телефонна розмова не містила нічого незаконного. Водночас він відкрито звинувачує Демократичну партію в тому, що вона наполягає на тому, щоб зробити простий телефонний дзвінок

непоміченим, не помічаючи, наприклад, проблеми нелегальної імміграції, яка є набагато серйознішою. Крім того, вживання епітету «дурень» свідчить про зневажливе і несхвальне ставлення Д. Трампа до Демократичної партії, і така ж думка має сформуватися в аудиторії [79].

У другому прикладі Д. Трамп використовує емоційний епітет «dirty» («брудний») щодо політичного істеблішменту Америки. Окрім цього, епітет є одним із засобів тактики звинувачення.

Варто навести в приклад ще один із улюблених лексичний прийомів Д. Трампа - гіпербола. Він сам ділиться цим фактом у своїй книзі *The Art of the Deal* (1987): «just a little hyperbole will never hurt. People, they want just to believe that something is very, or the biggest and, at the same time, the greatest - the most spectacular I can say. I call it as «truthful hyperbole» [79]. «It is just an innocent form of such thing as exaggeration - extremely effective form of a big promotion» [79].

Трамп називає цей стилістичний прийом «справжньою гіперболою», але деякі критики кажуть, що це очевидний оксиморон, оскільки гіпербола - це «хибне перебільшення». («And since hyperbole is by definition untruthful exaggeration, Trumps phrase is an «oxymoron», which is also figure of speech «).. [79].

Таким чином, як і в наступному прикладі, Д. Трампа досить активно використовує такий інструмент, як гіпербола, коли мова йде про:

1. Процес будівництва великої стіни між Мексикою та США;
2. Таке явище, як глобальне потепління:
 - знищення ісламського тероризму: «This dishonest media doesn't report about any money that was spent on building of the Great Wall (for the sake of speed), will be undoubtedly paid back by Mexico later!» [75].
 - «Such concept as global warming was actually created by and for just the Chinese, so to make U.S.A. manufacturing in non-competitive way» [75].

- «We'll reinforce these old alliances and as well form a new, better ones, so we unite whole civilized world against over-radical Islamic terrorism, which we'll completely eradicate from the face of the Earth» [75].

Доцільно також наголосити на тому, що велика стіна у гіперболічному стилі називається саме «великою» (the Great Wall) саме по вдалій аналогії з Великою Китайською стіною (the Great Wall of China), а таке явище, як глобальне потепління «було штучно створено китайцями і тільки для них» (That concept of such phenomenon as global warming was created by and for the Chinese), а ісламський тероризм необхідно «повністю стерти з лиця землі» (we'll completely eradicate from the face of the Earth) [75].

У свою чергу, аналіз політичних виступів показав, що промова політиків -чоловіків характеризується використанням великої кількості дієслів. Це пояснюється їхнім бажанням виявити готовність служити країні не словом, а ділом.

Our strategic goal will be to support the evolution of a democratic, unified, sovereign Ukraine and to force the Kremlin to pay a price for its unrelenting attacks on the international order (Joe Biden). / Наша стратегічна мета – підтримати еволюцію демократичної, єдиної, суверенної України та змусити Кремль заплатити ціну за свої невблаганні напади на міжнародний порядок (переклад – авт.) [75].

У своїй заяві Дж. Байдена використовує дієслова «підтримка», «сила», «платити», на яких ґрунтується основний зміст заяви. Словосполучення «international order» перекладено калькуванням, щоб не загубити навіть відтінку смислу.

У мовному арсеналі Д. Трампа є ще один дуже дієвий риторичний інструмент, а саме мовчання (параліпсис). Використовуючи цей прийом, Д. Трамп свідомо підкреслює, що, схоже, хоче щось приховати:

1. «I was going to tell that dummy Bush; I will not say it. I will not say it» [75].
2. «You know, I actually refuse to call that person, Megyn Kelly, a bimbo, because that thing wouldn't be politically correct» [75].
3. «Unlike the other people, I've never attacked dopey Jon Stewart for only just his phony last name. Would never do that sir! » [75].

У цих прикладах Д. Трамп відмовляється критикувати значну кількість людей, яких «випадково» згадує у своїх діалогах (не скажу цього; відмовляюся дзвонити; ніколи б цього не зробив; я б цього не сказав). З іншого боку, він нічого не «приховує», а, як бачимо, навпаки, відкрито і прямо висловлює про згаданих людей свою точку зору, висловлюючись про них, як «дурні» (bimbo, dopey, dummy). Використання такої політично некоректної мови в усіх відношеннях характеризується іншою рисою багатьох виступів цього політика, який задля збереження іміджу та соціальних оцінок виступає проти такого явища, як політична коректність, як явища в соціокультурному житті. («Well, frankly, I absolutely do not have any time for that political correctness. And, if to be honest, my country doesn't have have time as well») [78, с.87].

У галузі політичного мовлення досить активно і часто використовується такий стилістичний засіб, як метафора. Цей інструмент дозволяє ораторам не тільки привернути увагу публіки, але й досягти значного масового впливу на свідомість аудиторії та, крім того, на несвідомий рівень психіки. Ось дуже яскравий приклад використання метафори у уривку з промови Д. Трампа: «You know, I was going to shake this rust off our American foreign policy» [80], що у перекладі на українську буде «струсити старовиною» [80].

Однією з найважливіших властивостей цього стилістичного засобу є ефективна здатність контролювати сприйняття певних соціальних ситуацій,

змушуючи їх приймати конкретне рішення і мати значний вплив на поведінку людини. Досить часто можна побачити, що метафори, які, у свою чергу, описують політичну сферу діяльності, використовуються для активної дискредитації певних політиків чи опонентів. Наприклад: «So, that's why from the first day this wretched Washington swamp was hardly trying to nullify all the results of a greatly amazing and democratic election» [74].

«Democrats are the people on a crusade, that are to fully destroy the democracy» [74]. «Sleepy Joe and his little friends have sold out our country» [74].

У висвітлених прикладах наявними є окремі стилістичні метафори, спрямовані на компрометацію фактів про політичних суперників До Д. Трампа. Хто виступає, викриває керівництво Вашингтона, чим він вкрай незадоволений, тим більше, що вони намагалися анулювати результати виборів, на яких він переміг, використовуючи різні помилкові аргументи щодо несправедливості цих виборів. Д. Трамп також розповів про Демократичну партію США, яка, на його думку, здійснює свою діяльність із викоріненням демократії [66, с.56].

В іншому прикладі Д. Трамп знаходить свого головного опонента на майбутніх виборах Дж. Байдена, звинувачуючи політика у причетності до процесу створення конкретних схем, за допомогою яких державні гроші зловживаються. Використання цих метафор «є однією з основних частин ефективної прагматичної тактики у процесі обвинувачення і, крім того, тактики виявлення» [69].

Евфемізм, поряд з метафорою, є ефективним способом прикрасити реальність, а також маніпулювати аудиторією. Яскравим прикладом евфемізму є термін «Anchor baby», що буквально можна перекласти як «дитина на якорі», використовувана Д. Трампом для позначення дитини, яка не тільки отримує громадянство, але й дає батькові право залишатися в країні

без громадянства. У виступах політиків також часто можна почути такий евфемізм: «Collateral damage», що перекладається як супутня втрата. Найчастіше політики використовують цей термін, не кажучи прямо про те, що люди загинули під час операції. Прикладом може служити цитата Шона Спайсера, представника Білого дому: «We've took all that precautions, which are necessary to fully prevent our civilian casualties and, as well, collateral damage as the result of previous operation» [71].

Ця давня літературна техніка, яка має багато різновидів, найважливішою з яких є смислове (значуще) повторення, має різні втілення. По-перше, це реалізується в тавтологічних повторах, які виникають при неодноразовому використанні одних і тих же мовних одиниць - морфем, слів, фраз чи речень. По-друге, семантичний повтор з'являється при використанні у фразі, реченні або в найближчій частині тексту мовних одиниць, що мають семантичну спільність у відмінностях у термінах вираження, тобто реалізується у явищах смислової еквівалентності. Повторення звертає увагу аудиторії на необхідні повідомлення одержувачу, повторюючи їх неодноразово. Мова Трампа також характеризується тавтологією та семантичною еквівалентністю: «They're crooked polls, the crooked polls» [71].

«All thirteen months I've got to move much faster cuz they are not beating us, actually, at the polls and, as well, they know it despite the phony, and, yes, despite the phony polls that you see every time. They are just phony polls, that's it». «Polls, they are no that different than crooked writers, you know. They are just crooked polls, only the crooked polls» [71].

У наведених вище прикладах Д. Трампа використовує такий стилістичний прийом, як повтори в контексті опитувань, і, крім того, його позиція щодо них. Тут видно, що ставлення мовця вкрай негативне, і це підкреслюється вживаними лексемами («кривий», «фальшивий»). Д. Трамп використовує повтори, щоб переконати аудиторію, що всі ці опитування є

нечесними та містять неправдиву інформацію, тому їм не варто довіряти. Таким чином, аудиторія вважає, що інформації, представленої в цих опитуваннях, не варто довіряти, оскільки вона могла бути сфальсифікована.

У наступному епізоді тавтологія очевидна: дієслово «boo» в різних формах повторюється 7 разів: «... some people were booing ...», «People have never booed for you.» «I have never had a person boo me, and all of a sudden people are booing me». «Those people are booing,» and she said, «Yup». «They had never booed before. But now they boo». Ефект, досягнутий тут, - це співпереживання. І тавтологічні мовні одиниці, і одиниці одного семантичного поля представлені в наступному епізоді, в якому Д. Трамп говорить про свою небажання притягати до відповідальності Гіллари Клінтон. «Well, there was a report that somebody said that I'm not enthused about it. Look, I want to move forward, I do not want to move back. And I do not want to hurt the Clintons. I really do not» [73].

«She went through a lot of things. And suffered greatly in many different ways. And I am not looking to hurt them at all. The campaign was extremely vicious» [73]. «They say it was the most vicious primary and the most vicious campaign ever, you see. I guess, added together, it was definitely the most vicious; probably, I assume you've sold a lot of newspapers previous days» [73].

[Laughter]

«I would imagine. I would imagine that, my friend. I'm just telling you, Maggie, I'm not looking to hurt them at all, no way. I think they've been through a lot of things. They've gone through a lot of things, you know » [79].

«I'm really looking ... Well, I think we have to get the focus on the country into looking forward for this» [79].

У даному епізоді наявними є дві теми, для яких оратор використовує техніку повторення: рух країни вперед до єдності та страждання Клінтонів. Тема розвивається як завдяки тавтології (погляд вперед використовується 2

рази: у завершеній і неповній версіях), так і через семантично еквівалентні синонімічні та антонімічні засоби («move forward», «not ... move back»). Тема розвивається за рахунок тавтології: they've been / went through a lot (3 рази) і за рахунок використання мовних засобів одного семантичного поля, що також супроводжується тавтологічним повтором: hurt them (3 рази), (the most) vicious (4 рази, де 3 використані у найвищому ступені).

Функція, яка використовується на такі теми, як «наша країна впевнено рухається вперед, до нашої єдності», характеризується конкретним прикладом того, як переконати слухачів у видимості та адекватності вибору всієї аудиторії, і в такому тема як «повне страждання народу Клінтона» приклад переконання всіх слухачів у щирій людяності та щирої щедрості промовця, а крім того, справжнє підтвердження всіх його намірів та бажання перейти лише до справжнього єдності усієї країни. Однак варто встановити, що у будь-яких можливих випадках таке наполегливе повторення не дозволяє аудиторії якось запам'ятати всю надіслану їй інформацію та вміст.

Що стосується функції повторення, то в цьому випадку також можлива поява інших психологічних та емоційних випадків впливу на слухачів. Якщо взяти до уваги Д. Трампа, він використав такий стилістичний засіб, як повторення, також для того, щоб дати аудиторії певну мотивацію, або пояснити їй щось, донести певну дієву ідею.

«But, as you can see, we had such an amazing and great period of time. I've got to know this lovely country, we have such a great country, my friends, we're just great, great people, and that enthusiasm was extremely incredible» [77]. «If to mention Los Angeles Times, it had a poll that was quite interesting you know, cuz I was always up in this poll. They've had something, which is, I guess, a great modernday technique item in polling, and it's been called as enthusiasm» [77]. «They've added such factor and all of my people have had a great, enormous enthusiasm, and Hillary's people as well didn't have any enthusiasm actually. Well,

and in the end she didn't get any of African-American vote and we've ended up with closing to 16 points, as you already know I guess» [77].

З метою піднесення використовуються слова з семантичного поля «great» (3 рази great, amazing, incredible); з метою роз'яснення, чому перемогли, - слово enthusiasm (повторюється 5 раз), і саме воно надихає аудиторію.

Критики Д. Трампа неодноразово підкреслювали неодноразове повторення однієї і тієї ж тези (фрази, слова), часто в межах одного абзацу, і пояснювали цю особливість політичного спадкоємця його обмеженою освітою.

«Together, we will definitely make America strong again forever. We will definitely make our country wealthy again forever. We will definitely make America proud again this time and forever» [77]. «We will make our beautiful America safe again and for all. And yes, for sure, together, we will absolutely make America great again once and for all» [77].

У той же час у слухача складається справедливе враження, що оратор говорить занадто багато і безперервно, однак жодна нова і свіжа цікава інформація, його нові речення, залучені до промови, насправді не несуть жодного сенсу.

Звертаючи увагу на використання евфемізмів в промові Дж. Байдена, знаходимо такі приклади: «*They took a vast continent and a diverse people - what John Adams, one of our Founding Fathers and future Presidents once said - called «an unwieldy machine»*» [77]. «*And they molded that unwieldy machine into a united representative democracy where people saw themselves as Americans first and citizens of their region second»*» [77].

Евфемізмом *diverse people* Дж. Байден відмічає поліетнічність американської нації, використовуючи політкоректну номінацію, яка служить

для позначення представників усіх національностей, які населяють країну (замість multi-racial) [79].

Перекладаючи дані речення на українську мову перекладач, не використав даний евфемізм: *Вони взяли цілий континент, як сказав один з наших засновників - Джон Адамс - «величезну неврегульовану машину» і виліпили з цієї невпорядкованою машини об'єднану представницьку демократію. Де люди бачили себе, в першу чергу, американцями, а вже потім громадянами своїх регіонів* [79].

В своєму зверненні до Верховної Ради Дж. Байден відмічає: *In both these struggles you have the unwavering support of the United States of America and the American people - including nearly 1 million proud Ukrainian Americans.*

У фразі: *I've had the great privilege and opportunity afforded to me by all of you over the past two years to meet with representatives representing all sectors of this country –east and west, including the illegally occupied Crimea –from all walks of life –civil society, members of this body, your military leaders, your clergy* [72].

Дж. Байден використовує евфемізм *military leaders* та *clergy* щоб уникнути гендерної дискримінації. Зазначимо, що дана мовна єдність належить до групи евфемізмів, які були створені для посилення статусу жінки в суспільстві та виключення проявів сексизму в мові. Цей евфемізм виконує маскувальні та пом'якшувальні функції. Роблячи переклад перекладач замінює даний евфемізм на схожій, але більш, на його думку коректний «армійськими керівниками, релігійними лідерами».

Підводячи підсумок, іноді важко зрозуміти, про що йдеться у промові Д. Трампа. Яскравим прикладом є наступний уривок (буквально англійською мовою):

«Look, here's the point, having such a nuclear – is about a great and interesting story, where my uncle happend to be a great nice professor and great

scientist and engineer as well, Dr. John Matthew Trump at MIT; extremely good genes, you know, very good genes! Well, OK then, just very-very smart, the School of Finance in Wharton, undoubtedly good, extremely smart, I guess you know that, if you are a conservative working Republican from this lovely country, if I happen to be a liberal, if, let's say, agree, if I've ran as a big liberal Democrat from this country, then they would have said that I am the one, who who is definitely smart person, and, you know, anywhere in the world – it'll be true!» [79].

«However, when you happened to be a very conservative Republican guy, then they try oh, and, well, do they have to do a big number, so that's why I'm going to always start things off : have gone to Wharton, was pretty good and smart student, and yes, I went there, just went there, and have done this task, I, let's see, have built a great fortune, you know, and, as well, I had to quickly give for all of my credentials whole my time, сгя we are planning for a little tiny disadvantaged thing, however, you try to look look at this nuclear big deal, anf at all the things, which really do hardly bothers me, just a lot, and it would definitely have been so and so easy for me, and that is not so much of importance here, you know, as all these important lives are just (nuclear is the greatest power of all times; my dear uncle has nicely explained me many, just many years ago, the things about the big power and that it's been 35 years already, so yeas, it was many yeas ago; he would have explained everything about great power of what is just happening there, and, as well, he was completely right about the people who would have thought contrary things), however, when you may look at everything, that's happening with that four dangerous prisoners – now, actually, it used to be three from now, and yes, it was four men – but, let's remember, when it was three guys and even just now, I would definitely have said all I think about that, and especially that it is everything in this messenger; fellas, my dear brothers, and they are my great fellas cuz, you know, they, actually, do not do that, they haven't figured everything out

that aa the women here are just much-much smarter right now at this moment than all these men there, and, you know, it is just going to take all of them about more of long 150 years, but, however, all this Persians are just great and awesome negotiators, you know, and all this Iranians people are just so-so great negotiators, I admit, and so on. And one more thing, they, they just have killed, yes, they just have killed as us, my brothers» [79].

З цієї промови не зовсім зрозуміло, що конкретно хотів сказати політик і про що йдеться, адже в цій промові Д. Трамп переходить від однієї теми до іншої, і в результаті жодної з них не закінчує.

2.3. Загальний аналіз англійського політичного дискурсу Трампа та Байдена

Великий інтерес дослідників до різних типів дискурсу, зокрема специфіки політичного дискурсу, характеризує сучасний етап розвитку лінгвістики. У сучасній політичній комунікації політичний дискурс є найвпливовішим явищем, тому особлива увага приділяється його екстралінгвістичним характеристикам та механізмам та технологіям політичного впливу на адресата, метою першого в цьому випадку є маніпулювання свідомістю.

Розглянемо лінгвальні особливості політичного дискурсу на матеріалах промов відомих політичних діячів, а саме Д.Трампа, Дж.Байдена.

Мовна поведінка Д. Трампа, 45-го президента Сполучених Штатів, найбільш яскраво відображає його світогляд, систему цінностей та принципи. Він вирізняється не тільки своїми надзвичайними діями, а й сміливими і надзвичайно емоційними промовами.

Використовуючи аристотелівську класифікацію стратегій аргументації, яка виділяє:

- апеляцію до емоцій або pathos;
- апеляцію до розуму або logos;
- апеляцію до моралі та авторитету мовця або ethos [64].

Встановлено, що Д. Трамп використовує маніпулятивні стратегії (і немає сенсу сумніватися у винятковій маніпулятивності його політичних виступів), які складають їх основу, перш за все, через спроби викликати чи навіть викликати емоційну реакцію у своєї аудиторії. Звичайно, звернення до власних цінностей та авторитету як мільярдера, бізнесмена та політика, що не є масовим, також є частиною маніпулятивної стратегії.

Виступи Президента Сполучених Штатів можна сміливо охарактеризувати постійним використанням візуальних, тактильних та звукових предикатів, тобто лінгвальних маркерів модальності. Утворення предикатів у людини відбувається на несвідомому рівні. Самі предикати - це ключі, які дають можливість отримати доступ до несвідомого адресата, до його внутрішніх психічних процесів [64].

Перший метод спроби керувати підсвідомістю людини - це часте вживання особового займенника «we», що служить концептуальною опозицією, і аналізуючи виступи найпопулярніших політиків США, можна сміливо віднести цей метод до основних концепцій політичного дискурсу. Використання особового займенника ми є інструментом для уособлення всіх громадян країни та американської нації в цілому та посилює психологічний тиск, залучаючи їх до цих проблем. Це значно зменшує відстань між одержувачем та цільовою аудиторією, переконуючи їх у тому, що вони роблять те саме і переслідують спільну мету: *«We have to put them back into our society. In some cases they're stone cold criminals. We can't do that. We opened it up. We got rid of regulations that were unnecessary. We did the biggest*

tax cuts we've ever done in our country. We opened up the oil. We opened – you know we're the largest oil exporter now. We're the largest oil and gas in the world right now. Nobody thought that was possible this quickly» [74]. «No, we opened up our country. We're letting people work again. We have more people working today, almost 160 million people, we have more people working today than have ever worked in the United States. It's great» [74]. «We have passed the biggest tax cuts and reforms in American history. We've started the construction of a major border wall, and we have greatly strengthened border security. We have secured record funding for our military – \$700 billion this year, and \$716 billion next year» [74].

Часте вживання словосполучення *The United States* – акцентує посилену увагу на приналежності Трампа до однієї країни, до батьківщини. Загальновідомим є той факт, що кожен громадянин США неймовірно патріотично ставиться до своєї країни. Таким постійним вживанням власної назви країни Трамп намагається показати, що всі досягнення з питань політики, економіки і культури є спільними досягненнями його правлячої партії, народу та кожного громадянина: *«The United States will not tell you how to live or work or worship. We only ask that you honor our sovereignty in return»*. [74]. *«The United States has recently strengthened our laws to better screen foreign investments in our country for national security threats, and we welcome cooperation with countries in this region and around the world that wish to do the same. You need to do it for your own protection. The United States is also working with partners in Latin America to confront threats to sovereignty from uncontrolled migration. Tolerance for human struggling and human smuggling and trafficking is not humane»* [74].

У своїх виступах Трамп підкреслює актуальні проблеми країни за допомогою простих мовних конструкцій. Так, він використовує повторення конкуруючих країн: *China, Japan, Mexico*, а особливо *China*: *«Peter, without the tariffs, we wouldn't be talking. And I make this point clear to them. We've never*

had a deal with China. We've never had a trade deal with China. You have the World Trade Organization, which is a disaster for the United States. The World Trade Organization is probably the worst trade deal ever made with Nafta being second. The World Trade Organization helped create China. If you look at China, it's flatlined. And from the day the World Trade Organization came into existence, it's a rocket ship. But just the opposite for the United States. That was a terrible deal for the United States and it was an unbelievably good deal for China» [75].

Характерною рисою промов Д. Трампа є використання низки таких візуальних предикатів як *to see, to observe, to perceive to view, to look* для зосередженні уваги народу на прозорості його політики.

Варто встановити, що прозорість є ключовою ознакою політики уряду США. Рівень прозорості державних та муніципальних органів закріплений у прийнятій Першій поправці до Конституції США, яка гарантує свободу слова та віросповідання, та Законі про свободу інформації, що гарантує отримання інформації. Відповідно до нормативних актів, доступ громадян до ЗМІ необмежений і важливий для ефективної політичної комунікації та формування певних переконань. Кожен громадянин Америки вважає, що дії уряду та глави держави повинні бути максимально прозорими, а промови Трампа дають змогу це побачити: *«When I see some of the responses, when I see some of the statements made by Congressmen and women I – I say am – are we living in the United States of America» [71]; «But I will say, like, I'm speaking for a lot of people that were very disappointed to see that go down that way, to see it happen where it was on camera, on top of it» [71]; «Well I said to people, I saw yesterday, «well, what about DACA,» I said, «it's highly unlikely.» I was tougher than anybody else on that. I could see doing something for DACA but I want to find out what the Supreme Court's gonna do first» [71].*

Встановлено, що люди, які слухають його виступи чи промови, дивляться прес -конференції чи дебати по телебаченню, звертають увагу

насамперед на закріплення або навіть верникуляризацію та вульгаризацію його мовленнєвої поведінки.

За таких умов ми вказуємо на наближення політичного дискурсу у його виступах до розмовного реєстру, а у випадку аналізованих виступів Трампа - на використання відверто просторових елементів та вульгарностей. Яскравим прикладом виступає така цитата: «*We cannot afford to be so nice, folks!*», що в перекладі буде звучати як. «Народ, ми не маємо такої розкоші, щоб бути такими добресенькими»; «*We need to find out what the hell is going on*»— «Треба дізнатись, що в дідька відбувається».

Вищеописана тактика лінгвістичного представлення політика-мільярдера, враховуючи той факт, що він не є прикладом «американської мрії», а народився у сім'ї магната, веде спосіб життя, відповідний еліті, і, критично кажучи, не мають точок дотику. зі своїми виборцями та цільовою аудиторією.

Дивлячись на наведені вище факти, його тактику можна розглядати як компенсаторну. Ця тактика є найпопулярнішою в політиці, оскільки наближує кандидата до пересічного американця. «Демократичність» мовних форм також обумовлена бажанням триматися подалі від традиційних, «мейнстримних» республіканців, так званого республіканського «істеблішменту»-тактики, що виділяла Трампа серед інших політиків. Звичайно, республіканці, як і решта американського політичного середовища, дотримуються традиційних норм політичного мовлення [64].

Мовленнєва поведінка Трампа також характеризується спрощеним синтаксисом, який можна назвати близькою політичною промовою до повсякденної розмови. Як правило, президент не вживає складних речень і навіть у заздалегідь підготовлених промовах воліє використовувати прості речення та конструкції. Вислови на кшталт «Ми великі манекени. Це буде закінчено» складають більше 85% виступу Трампа.

Промови Трампа характеризуються фрагментованою синтаксичною структурою. Це одне синтаксичне ціле, поділене на неповні речення з одного або двох слів, такі реєстри властиві реєстру розмовного типу: *«I'm going to build a wall. A big, beautiful wall. Huge. And I'm going to make Mexico pay for it»* (пер. «Я побудую стіну. Велику, шикарну стіну. Гігантську. І я примушу Мексику за неї заплатити»).

Варто встановити, що з лінгвістичної точки зору, Трамп є новатором в американській політичній комунікації, тому що він дає своїм опонентам прізвиська під час промов і повторює їх при кожному зручному випадку. Прикладом таких прізвиськ є *Crooked Hillary* (пер. «Шахрайка Гіларі»), *Corrupt Kaine* («Корумпований Кейн»), *Little Marco* («Малюк Марко»), *Low-energy Bush* («Низькоенергетичний Буш»), *Lying Ted* («Брехун Тед») .

Звичайно, спочатку така тактика, обрана Трампом, використовуючи образливі прізвиська, буде примітивною та інфантильною, адже так роблять лише діти. У когнітивній науці така тактика матиме дуже потужний ефект.

Повторюючи негативно забарвлене визначення кривого в поєднанні з іменем Клінтон, через деякий час у мозку формуються зв'язки, так звані посилення, які провокують у мозку одержувачів автоматичну зв'язок між іменем конкурента та шахрайством.

Доцільно встановити, що однією з тактик самопрезентації колишнього президента США у політичному дискурсі є віра в його правоту. Він постійно говорить аудиторії, що всі з ним згодні або дякують - і це дійсно працює. Сам цей спосіб викладу нагадує відомі слова ідеолога Третього рейху Йозефа Геббельса, який сказав, що чим більше брехня повторюватиметься, тим більше людей зрештою в це повірять. Його слова підтверджуються словами Трампа: *«But I began it talking about other things, things I'm very good at, maybe that's why I'm center stage. People saw it, people like it, people respected it. People like what I say, people respect what I say»* [74].

Лексична сторона виступів Трампа представлена не як складна і зі складними граматичними конструкціями, а навпаки, що дозволяє людям проникати в мозок і залишати там стільки інформації, скільки потрібно Трампу, що також стає зрозумілим для всіх верств населення .

Трамп формує ритмічну структуру речень, особливо коли відповідає на запитання: «*People saw it, people like it, people respected it*» завдяки цьому більша їхня частина завершується сильною ритмічною позицією, сукупність цих позицій формує атмосферу відповіді. Трамп, як блискучий продавець, може використовувати безліч повторів одного слова: «*People like what I say, people respect what I say*» – задля засвоєння бажаного [74].

Вагому частину політичного дискурсу Дж. Байдена складають аудіальні предикати (*to talk, to hear, to say, to speak, to shout, to report, to call, to address, to express, to listen, noisy, loud, etc.*): «*And the DNC Vice Chair, I tell you what, that man can make a speech, can't he? He's pretty darn impressive. Vice Chair Blake, for all you do for our party and all you do to get out the vote. And thank you Congressman Dwight Evans for coming out and speaking today. And for all of you, all of you, all you do to fight for the people of Philadelphia and every single day in Congress. I also want to say thank you to Bishop Hunter and Reverend Mark Tyler, State Representative Morgan*» [77].

«*I had planned on saying this in light of your introduction, Sheriff and Tom's heard me say this before, and the mayor. When I was a kid, I used to stutter. You want to learn what bullies are like, be a stuttering kid, talk like that everybody thinks they can make fun of you*» [77].

«*Did you hear what he said today? He said today at a rally that our doctors are the problem because they're putting their lives on the line, busting their necks, he said, they're making up deaths from COVID-19 because they get more money.*

They're making up deaths» [77].

за ними йдуть візуальні (*to see, to view, to notice, to perceive, to observe, to look, to focus, to watch, etc.*): «*Look folks, five days left. Five days, but who's counting right? But who's counting?... Look, I said, I got in this race for three reasons a year ago, little over a year, and I meant it. The first was to restore the soul of this country*» [77].

«*And look, folks, I promise you this. I'm never going to give up. You know, Mr. President, you have to have a little bit of shame, just a little bit of shame because people are dying*» [77].

Звичайно, Дж. Байден, як і вищезгадані президенти США, не міг обійтися без постійного повторення особового займенника множини «ми» (ми) для ототожнення себе з країною, нацією та американським народом у цілому. «*We've gotten over 74 million votes. Let me repeat that: 74 million votes. That's more than any presidential ticket has ever gotten in the history of the United States of America. And our vote total is still growing.*

We're beating Donald Trump by over 4 million votes, and that margin is still growing as well.

One of the things I'm especially proud of is how well we've done across America.

We are going to be the first Democrat to win Arizona in 24 years.

We are going to be the first Democrat to win Georgia in 28 years.

And we re-built the blue wall in the middle of the country that crumbled just four years ago: Pennsylvania, Michigan, Wisconsin – the heartland of this nation» [77].

Постійне повторення простих граматичних конструкцій підвищує виразність та емоційність політичного 46 -го президента Сполучених Штатів. «*Winning it for the generous among us, not the selfish. Winning it for the workers who keep this country going, not just the privileged few at the top. Winning it for those communities who have known the injustice of the «knee on the neck»* [77].

«For all the young people who have known only an America of rising inequity and shrinking opportunity» [77].

Дж. Байден будує свої промови так, що він не забуває залучити до них розмовну лексику, щоб здатися людям ще ближче. Ця тактика використовується для створення ефекту «твоеї людини». *«My message is simple, Pennsylvania is critical in this election. I live in Delaware, but I'm a Pennsylvania boy born in Scranton. And I want to tell you, the last time Donald Trump ran he won this state by 44,000 votes. So every single vote matters» [72].*

«And folks, when American's vote, America will be heard. When America's heard, I believe the message is going to be loud and clear. It's time for Donald Trump to pack his bags and go home»[72].

Підводячи підсумок, відзначимо, що мовна поведінка Д. Трампа характеризується частим вживанням фрази «*The United States*», що акцентує посилену увагу на приналежності Трампа до однієї країни, до батьківщини. Лексична сторона виступів Трампа надзвичайно проста, що дозволяє людям проникнути в мозок і залишити там стільки інформації, скільки потрібно Трампу. Характерною рисою промов Д. Трампа є використання низки візуальних предикатів, таких як *to see, to perceive, to observe, to view, to look* для зосередженні уваги народу на прозорості його політики. З лінгвістичної точки зору, Трамп є новатором в американській політичній комунікації, тому що він дає своїм опонентам прізвиська під час промов і повторює їх при кожному зручному випадку.

Дж. Байден будує свої промови, дещо подібні до промов Обама, і використовує розмовну лексику, щоб зробити їх ще ближчими до людей. Ця подібність не дивна, адже загальновідомо, що Байден є прихильником політичних стратегій Обама. Він також використовує спрощену лексику, постійне повторення, а часте вживання особового займенника множини (ми)

для ідентифікації себе з країною також є відмінною рисою політичного дискурсу Дж. Байдена.

Після аналізування мовних особливостей політичного дискурсу доцільно буде продовжити наше дослідження зі стилістичної точки зору.

З огляду на аналіз, образність і виразність виступів Обама досягається за допомогою використання тропів - засобу образного зображення предметів і явищ, найпоширеніший троп вважається метафорою. У дослідженнях Дж. Лакоффа та М. Джонсона ми знаходимо таке визначення терміну метафора - «важливий засіб представлення та розуміння дійсності» [53].

Метафори, що використовуються в політичних текстах, мають на меті показати об'єкт у новому, несподіваному світлі, привернути увагу більш свіжим способом, іншими словами, вони використовуються в метасеміотичному плані.

Наступні метафори використовуються для опису майбутнього – «turn the page, write a new paragraph in history of America, game, players», а для теперішньої ситуації використана така метафора як «on this journey».

«You know, I said before and I will say again, that when we started on this journey we did so with an abiding faith in the American people and their ability, our ability, to join together to change the country in ways that would make life better for our kids and our grandkids» [71].

Концептуальні метафори давно стали невід'ємними складовими політичного дискурсу. У випадку з Обамою це «WE the PEOPLE». Використання такого концепту ототожнює американську націю з людством загалом.

«At these moments, America has carried on not simply because of the skill or vision of those in high office, but because We the People have remained faithful to the ideals of our forebearers [sic], and true to our founding documents» [71].

Звісно політичні промови Обама включають в себе і використання гіперболізованих або метафоричних епітетів: *«That's the journey we're on today. But let me tell you how I came to be here. As most of you know, I'm not a native of this great state. I moved to Illinois over two decades ago. I was a young man then, just a year out of college»* [71].

«This approach is also bipartisan. While many in my own party aren't happy with the painful cuts it makes, enough will be willing to accept them if the burden is fairly shared»[71].

«Fortunately the governor has done an extraordinary job with his team in making sure that the resources of the state are mobilized and have been brought in here.

I'm very pleased that we've got a FEMA director in Craig Fugate who is as experienced as anybody in responding to disasters even of this magnitude. And we've already provided the disaster designations – we've already provided the disaster designations that are required to make sure that the maximum federal help comes here as quickly as possible»[71].

Джордж Лакоф характеризує стиль Трампа як «словниковий салат» (Lakoff, Understanding Trump's use of language). Дискурсивна діяльність Д. Трампа вирізняється особливою прихильністю до використання ним різних стилістичних засобів мовлення.

Таким чином, використання гіперболи в його промовах є найпоширенішим засобом фокусування уваги на конкретних питаннях і ситуаціях. *«But there are thousands and thousands and thousands, and it's billions of dollars of money flowing into the pockets of some very bad criminals. There are potential victims, including young children, that we can still protect if we act now to secure our border and build a wall»* [73]. *«The UAE, Saudi Arabia, and Qatar have pledged billions of dollars to aid the people of Syria and Yemen.*

And they are pursuing multiple avenues to ending Yemen's *horrible, horrific* civil war»; «Together, we can *break decades of political stalemate*. We can *bridge old divisions*, heal old wounds, build new coalitions, forge new solutions, and unlock *the extraordinary promise of America's future*» [73].

Промова 1 травня 2019 року під час святкування «National Day of Prayer Dinner» Д. Трампа знов не обійшлася без яскравого використання гіперболізації та високої емоційності. Політик постійно підкреслює, що майбутнє країни - дуже важливе завдання для нього та всієї американської еліти.

«Tonight we *break bread together* united by our love of God, and we renew our resolve to protect the sacred freedom of religion for all of us», Трамп розпочинає свою промову з вислову «*break bread together*» (ламати хліб разом) не дарма. З самого початку він зосереджувався на єдності американського народу та його спільних цілях.

Варто встановити, що Трамп не забуває згадати жахливі події, що відбувалися в інших країнах, тим самим показуючи, що Сполучені Штати піклуються не тільки про свою країну та свій народ. Завдяки цьому Трамп дає зрозуміти, що Америка є невід'ємною частиною світового суспільства і турбується також про інші країни, а використання гіперболи додає ще більше емоційного забарвлення, щоб збільшити віру людей у його слова: « *In recent weeks, people of faith around the world have faced terrible hardship. All of us in this room send our love and prayers to the Jewish Americans wounded at the Shabbat of Poway shooting in*

California, so tragic, so horrible. And our hearts break for the life of Lori Gilbert Kaye, who was so wickedly taken from us. We mourn for the Christians murdered in Sri Lanka on Easter Sunday, and grieve for the Muslims murdered at their mosques in New Zealand. Here at home, we also remember the three

historically black churches burned recently in Louisiana, and the horrific shooting last year at the Tree of Life Synagogue in Pittsburgh» [71].

Доречно також зазначити, що така важлива промова містить в собі і концептуальну метафору: *«When we embrace the fullness of our faiths, we become better friends, better neighbors, better citizens, and better people. America is forever. We will be a nation that believes forever. And we certainly believe more than anyone in the power of prayer, the most powerful thing there is. From our earliest history, we've always been people of faith» [71].*

Використання даної метафори *America is forever* (Америка це вічність) посилює могутність і важливу роль Сполучених Штатів Америки у світі. Загальновідомо, що Америка - одна з найвпливовіших країн світу, тому Трамп не втрачає можливості ще раз нагадати людям, що американський народ був, є і буде вільним і могутнім, незважаючи ні на що.

Завершуючи свою промову словами подяки, Трамп підкреслює важливість кожного гостя та важливість такого заходу для спільної молитви за майбутнє країни: *«So, thank you for coming to the White House. It is a great honor for Melania and myself to be with you, great for Mike and Karen and all of the wonderful representatives of our country. And you're the representatives of our faiths. Thank you very much, very, very important day. And we're going to have something incredibly successful tomorrow, and we look forward to being with you. Thank you all for being here. Thank you» [74].*

Звичайно, виступи Д. Трампа не обходяться без контрастів. Контраст - один із найсильніших засобів привернути увагу аудиторії. Трамп свідомо використовує у своїх промовах антонімічні конструкції, оскільки завдяки цьому стилістичному пристрою підняте поняття розкривається у всій його повноті, саме тоді, коли воно стикається зі словом у протилежному значенні. *«The decision is ours to make. We must choose between greatness or gridlock, results or resistance, vision or vengeance, incredible progress or pointless*

destruction. Tonight, I ask you to choose greatness. Over the last two years, my administration has moved with urgency and historic speed to confront problems neglected by leaders of both parties over many decades» [77].

Ще один стилістичний прийом, який використовував Д. Трамп - це просторіччя. Вживання таких виразів у виступах президента наближує аудиторію до глави держави. Атмосфера ніби їх кохана людина або навіть член сім'ї стоїть перед людьми, адже Сполучені Штати Америки - це одна велика сім'я: *«And I think that will be agreed to by me and him at the right time. Like when you make a big deal, or a big scoop, you have to approve that little thing. And I think they're probably waiting, they're waiting for me and him to sit down and agree on five points at the end, or 10 points at the end» [77].*

«Now China's the big because with China it's at least \$375 billion year deficit. Think of it. three hundred, who the hell wants – who made these deals? It's true. Honestly, in all fairness to Obama, this was him, but this was before Obama, a long time before Obama, this has been going on for a long time and all I'm telling you is if we don't make a deal we're going to do even better, OK. We have all the cards» [77].

Стиль виступів Д. Трампа також можна охарактеризувати як телеграфічний. Він висловлює свої думки короткими реченнями і використовує постійні повтори: *«Don't forget, we're the piggy bank that everybody's robbing. We're – we're the ones, we're the piggy bank that everybody is stealing from and robbing and taking advantage of. But no matter how hard they try to stop us, they can't because our love for America will always be stronger than a corrupt thirst for power»*; *«You know Canada, we love the song, Oh, Canada, let's sing Oh, Canada, right? We love the song, but I came up here a year ago and I was with farmers and they were selling specialty milk»*; *«And I also want to thank Mayor Steve Voss, we had a great conversation and Governor, Gavin Newsom, had a great conversation and we stand together. We will all get to the bottom of it.*

We're going to get to the bottom of a lot of things happening in our country. Together, we're building a new chapter of American greatness « [78].

У даному прикладі також варто виділити гучну гіперболу, яка зосереджена на великій важливості американського народу та нації в цілому. *«Unbelievable. Unbelievable. Thank you. Hello, Green Bay. Thank you. We love Green Bay. Thank you. Thank you. In the great state of Wisconsin, home of the legendary Green Bay Packers and there's no place I'd rather be than right here in America's heartland, right? And there's no one I'd rather be with than you, the hardworking patriots, who make our country run so well and it's running right now better, maybe than it ever has»* [78].

Чимало виступів президента Трампа на різних заходах починаються зі слів подяки: *«Thank you. Thank you. Well, I want to thank Chris and Wayne. I'm thrilled to be here in Indiana with the men and women of the NRA. You are great American patriots. Chris Cox, Wayne LaPierre, Oliver North – I've been following Oliver for a long time. Great guy. Three extraordinary champions for the Second Amendment»* [79].

Постійне повторення слів подяки, захоплення талановитими, мужніми, сміливими громадянами Сполучених Штатів робить промови Д. Трампа приємними для сприйняття та спонукають громадян розвиватися, працювати на благо країни, адже це стане великою нагородою від президента.

Особливістю промов Трампа є використання гіперболізованих гасел, у яких він відзначає велич своєї країни та необхідність повернення на належне їй місце серед найвпливовіших країн світу: *«My first night in the White House and I said to Melania – I said, «This is incredible.» And four years seemed so long away. And now here we are. We're getting ready to start up the campaign again. Start up the campaign again. I never want to do anything with*

MAGA because MAGA country and MAGA – «Make America Great Again» has been great, but we've really made it great.»; «We've made it great. We've

brought it back. And we're thinking about – slogan: «Keep America Great.» Because you have socialists and far-left Democrats that want to destroy everything that we've done. Your 401(k)s are going through the roof. Your stock market, since the election, has hit a record high» [74].

Стилістичними засобами реалізації дискурсивних стратегій і тактик у політичному дискурсі Дж. Байдена є прищеплення страхів: *«Ella Baker, a giant of the civil rights movement, left us with this wisdom: Give people light and they will find a way. Give people light. Those are words for our time. The current president has cloaked America in darkness for much too long. Too much anger. Too much fear. Too much division» [74].*

«A president who takes no responsibility, refuses to lead, blames others, cozies up to dictators, and fans the flames of hate and division» [74].

«This is a dark winter ahead. Already more than 220,000 people in the United States of America have lost their lives to this virus. 220,000 empty chairs at dinner tables all across this country» [74].

У результаті контекстуального аналізу зазначених фрагментів дискурсу було визначено, що стратегія самопрезентації реалізується переважно через наступні тактики:

– тактика самовихваляння, сутність якої полягає у підкресленні правильності свої політичної позиції у порівнянні з позицією опонента.

Наприклад, Дж. Байден вихваляє свою позицію, вказуючи на те, що саме він і є основою Демократичної партії: *The platform of the Democratic Party is what I, in fact, approved of, what I approved of. [74].*

– тактика ідентифікації себе з Америкою та американською нацією у цілому. Найчастіше ця тактика реалізується через посилення на представництво інтересів цілого народу. Наприклад, Д. Трамп ототожнює себе з нацією через використання присвійного займенника *our* та ототожнює себе з американською нацією: *«That's how I see the court, and the kind of people*

that I would be looking to nominate to the court would be in the great tradition of standing up to the powerful, standing up on behalf of our rights as Americans» [84].

– тактика обіцянки. Вона широко використовується кандидатами для створення позитивного іміджу. Х. Клінтон запевняє американських виборців, що вони готові зробити все на благо нації і зазначає: «*That's what my mission will be in the presidency. I will stand up for families against powerful interests, against corporations. I will do everything that I can to make sure that you have good jobs with rising incomes»* [86].

– тактика виправдання і відстоювання власної позиції. Як правило, ця тактика використовується у відповідь на звинувачення або образи опонента. Зокрема, наприклад, після того, як Трамп звинуватив партію Дж. Байдена в бездіяльності з окремих питань, останній відстоює свою позицію: «*That is simply a lie»* [84].

Стратегія дискредитації опонента актуалізується, як показав аналіз, у наступних тактиках:

– обвинувачування. Використовуючи тактику обвинувачування, кандидати у президенти звертаються до обвинувачувань у зробленому та незробленому опозицією, наприклад: «*That's not what you've said and it's not what your party is saying»* [87] (D. Trump, 2020) «*He has not done healthcare»* [87] (J. Biden) «*Donald has said he's in favor of defunding Planned Parenthood. He even supported shutting the government down to defund Planned Parenthood. I will defend Planned Parenthood»* [87] (H. Clinton) а відміну від попередньої мовці не наводять конкретних даних щодо політичної діяльності опонента, натомість вдаються до його емоційних образ [87].

Особливо яскраво ця тактика представлена в останніх передвиборчих дебатах Д. Трампа та Дж. Байдена. Наприклад: «*I'm here standing facing you, old buddy»* [85] (J. Biden) «*But I'll tell you, Joe, you could never have done the*

job that we did. You don't have it in your blood. You could've never done that, Joe» [85] (D. Trump, 2020).

Нижче нами буде розглянуто лексико-граматичні засоби реалізації стратегій та тактик самопрезентації та дискредитації опонента. Так, при актуалізації тактики самовихваляння спостерігаються лексеми (епітети) позитивної конотації, як то: «*We have a phenomenal nominee»* [85] (H. Clinton) «*We've done a great job»* [85] (D. Trump, 2020) «*Top, top academic, good in every way. Good in every way»* [85] (D. Trump, 2020).

У деяких випадках кандидати посиляються на думки інших, які передають про них позитивну думку, також використовуючи позитивні псевдоніми. Так, Трамп навіть посиляється на представників опозиційної демократичної партії, яку представляє Дж. Байден, і зазначає: «*Many of your Democrat Governors said, "President Trump did a phenomenal job»* [87] (D. Trump, 2020). В попередніх дебатах той самий Трамп посиляється на слова В. Путіна про себе: «*Now we can talk about Putin. I don't know Putin. He said nice things about me»* [87] (D. Trump, 2016).

Для створення позитивного селф-іміджу кандидати часто використовують гумор та гру слів. У наведеному нижче прикладі Д. Трамп каже про судову систему, що вона здається «досить гарною людиною», при цьому вживаючи гру слів – маючи на увазі *'justice'* як *судову систему* та *Justice Ginsberg* – *суддю Верховного Суду США*, на яку вже прямо потім посиляється нижче: «*And the justice, I'm not opposed to the justice, she seems like a very fine person»* [85]. «*Okay, Justice Ginsburg said very powerfully, very strongly, at some point 10 years ago or so, she said a President and the Senate is elected for a period of time, but a President is elected for four years»* [85] (D. Trump, 2020).

Учасники передвиборчих дебатів часто вдаються до різних форм повторення в самопозиціонуванні, переважно фреймворків, наприклад:

«Number one, he knows what I proposed. What I proposed is that we expand Obamacare and we increase it» [87] (J. Biden) «Now, here's the deal. The deal is that it's going to wipe out pre-existing conditions» [87] (J. Biden) «And by the way, in terms of the whole notion of a vaccine, we're for a vaccine, but I don't trust him at all. Nor do you. I know you don't. What we trust is a scientist» [87] (J. Biden).

У цих прикладах використано зворот у другому реченні, який також є обчисленням інструментів самопрезентації. Таке поєднання повтору та інверсії загалом типове для виступу Дж. Байдена.

Тактика ідентифікації з Америкою та американською нацією в цілому. Щоб ідентифікувати себе з американським народом, кандидати використовують займенник *«we»* та різні варіанти морфологічних повторень з коренем *America*, наприклад: *«I feel strongly we have to have an education system that starts with preschool and goes through college» [88] (H. Clinton). «Tens of thousands of people already voted and so the thing that should happen is we should wait. We should wait and see what the outcome of this election is because that's the only way the American people get to express their view is by who they elect as President and who they elect as Vice President» [88] (J. Biden).*

Тактика підйому реалізується шляхом використання лексем позитивного забарвлення та повторів: *«I do have investments, investments in new jobs, investments in education, skill training and the opportunities for people who get ahead and stay ahead. And so my plan is based on growing the economy, giving middle class families many more opportunities» [88].* Крім того, типовим є використання граматичного майбутнього часу, часто в поєднанні з градацією, як показано в прикладі нижче: *«They can. They do. They will under my proposal» [88] (J. Biden).*

Тактика відстоювання або виправдовування власної позиції актуалізується в дискурсі, що вивчається переважно через використання дуже коротких речень. Наприклад: *«Well, first of all, I guess I'm debating you, not*

him, but that's okay. I'm not surprised. Let me just tell you something. There's nothing symbolic. I'm cutting drug prices. (J. Biden) We did. We got the gowns. We got the masks. We made the ventilators. You wouldn't have made ventilators» [88] (D. Trump, 2020).

Тактика звинувачення, на відміну від тактики стратегії самопрезентації, реалізується через негативно забарвлені лексичні елементи. По-перше, така лексика представлена різними частинами мови, які мають спільну негативну конотацію, наприклад: «They said the problem is, no matter how well you run Obamacare, it's a disaster» [90] (D. Trump, 2020). «The plan he has will cost us jobs and possibly lead to another great recession» [90] (H. Clinton). По-друге, таку лексику складають епітети негативної конотації, наприклад: «He said if we have them, why don't we use them, which I think is terrifying» [90] (H. Clinton) «You didn't think we should have closed our country because you thought it was terrible» [90] (D. Trump, 2020). «That was the worst part of Obamacare» [90] (D. Trump, 2020).

Опонента також звинувачують у використанні різних типів повторів, найчастіше ланцюжкових, або зустрічаються в багатьох репліках промовця під різними фрагментами дискурсу. Наприклад: «And if you were here, it wouldn't be 200, it would be two million people because you were very late on the draw. You would have been much later, Joe, much later» [93] (D. Trump, 2020). «He waited and waited and waited» [93] (J. Biden..) «Once again, a woman could pay more money because she has a pre-existing condition of pregnancy. And that ended when we, in fact, passed the Affordable Care Act, and there's a hundred million people who have preexisting conditions and they'll be taken away as well. Those pre-existing conditions, insurance companies are going to love this» [93]. «The deal is that it's going to wipe out pre-existing conditions» [93] (J. Biden).

Серед ще одного виду повтору – повтор морфологічний, наприклад: «She has been outsmarted and outplayed worse than anybody *I've ever seen in any government whatsoever*» [96] (*D. Trump, 2016*).

«He sends out wishful thinking. He has Executive Orders that have no power. He hasn't lowered drug costs for anybody. He's been promising a healthcare plan since he got elected. He has none, like almost everything else he talks about. He does not have a plan. He doesn't have a plan. And the fact is this man doesn't know what he's talking about» [94] (*J. Biden*).

Частоту використання прагматично-стилістичних засобів у реалізації стратегій самопрезентації та дискредитації супротивника зведено в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Зведена таблиця частоти вживання прагмастилістичних засобів при реалізації стратегій самопрезентації та дискредитації опонента

Основні стилістичні засоби	Самопрезентація (%)	Дискредитація опонента (%)
Позитивно/негативно забарвлена лексика	63	71
Епітети	82	67
Повтори	34	36
Паралельні конструкції	31	43
Зворотні паралельні конструкції	12	22
Гіпербола, літота	19	27
Метафора	13	27

Гра слів	9	19
Антитеза	10	21
Градація	24	20

Отже, як показано в таблиці, результати аналізу прагматичних стилістичних характеристик президентських теледебатів виявили, що спікери використовували різноманітні стилістичні засоби для досягнення певної прагматичної мети – презентації чи дискредитації опонента. Отже, найпоширенішими способами створення позитивного Я-образу є позитивно забарвлена лексика, епітети, паралельні конструкції та повтори. Серед найчастіших стилістичних засобів реалізації стратегії дискредитації опонента - лексика, епітети, паралельні конструкції, повтори та негативно забарвлені метафори. Таким чином, можна стверджувати якісну схожість засобів реалізації двох стратегій; однак кількісні дані свідчать про те, що для дискредитації опонента значно частіше використовуються стилістичні засоби, що створює особливу виразність такого мовлення. Це корелює, на нашу думку, з тим, що в бінарній опозиції позитивні/негативні емоції позначеним членом є негативні емоції, тому засоби їх вираження різноманітніші.

Таким чином, варто висвітлити діаграму використання певних лексико-семантичних та лінгвостилістичних засобів Дж. Байдена та Д. Трампа (рис. 1).

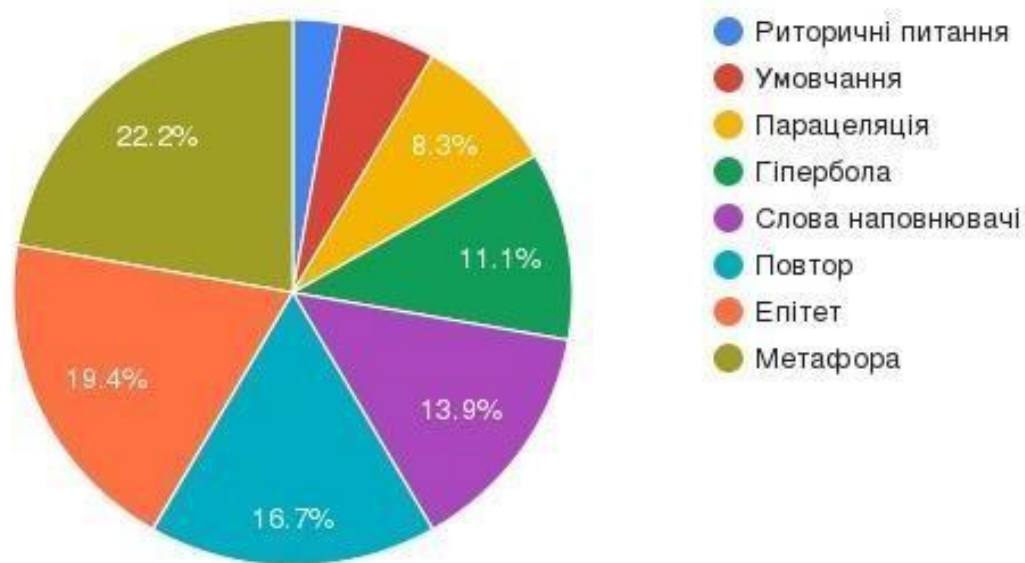

Рис. 1 Відсоток використання у промовах Д. Байдена та Д. Трампа певних лексико-семантичних та лінгвостилістичних засобів

Таким чином, за результатами нашого аналізу, найпоширенішими стилістичними маркерами політичного дискурсу Д. Трампа є метафори (включаючи концептуальні метафори), гіпербола та схильність до супертивів, використання контрастів та антитез. Виступи Дж. Байдена не суттєво відрізняються від виступів, які раніше аналізував Д. Трамп. Він, як і Трамп, використовує вселення страхів як засіб реалізації дискурсивних стратегій та тактик у політичному дискурсі.

Висновки до 2 розділу

Отже, у підсумку до другого розділу варто встановити наступні висновки:

1. Особистий політичний дискурс Трампа і Байдена, має ряд спільних рис, оскільки виступи характеризуються наявністю смислів, ідей та позицій, підтриманих певною частиною виборців країни. Тематично вони зосереджуються на політичних, соціальних та культурних питаннях, але словесний аналіз їх представництва показує різні бачення та рішення найближчим часом.
2. Основою політичного дискурсу Трампа є поведінка людини, і Байден постає суперником, який продовжує захищати права та свободи американського народу. Обидва політичні діячі вдаються до образних методів, звертаючись до народу, повторюючи ключові фрази, підкреслюючи їх роль у будівництві держави та прийнятті важливих демократичних рішень. Однак у промовах щодо реалізації гуманістичних принципів примирення та співробітництва Д. Байден та Д. Трамп використовують інші мовні засоби, які адекватно висвітлюють їхній унікальний політичний імідж.
3. Можна сказати, що президентський дискурс Д. Трампа є прагматичним, оскільки одним із основних комунікативних завдань президента є вплив, який може виражатися у різних формах, таких як прямий вплив та приховані маніпуляції. Маніпулятивні стратегії та маркери, що використовуються у президентському дискурсі, поряд зі стилістичними та лексико-граматичними засобами впливу відіграють важливу роль у збільшенні маніпулятивного потенціалу мови. Політичний дискурс є

ефективним засобом маніпулювання свідомістю нації та формування її світогляду.

4. При виборі тієї чи іншої назви Байден має на меті уникнути комунікативного конфлікту, завуалювавши наміри, але при цьому сенс заміни зрозумілий без додаткового роз'яснення.
5. Головним завданням мовної взаємодії та мовної поведінки в політичному дискурсі є планування таких дій політика, які можуть наблизити його до головної мети переконати аудиторію, використовуючи різні мовні стратегії, маніпулятивні прийоми та синтаксичні особливості.

ВИСНОВКИ

Таким чином, у підсумку до даної магістерської роботи варто висвітлити наступні загальні висновки, відповідно до отриманих результатів теоретичного та практичного розділів.

1. Визначено, що зростання уваги до політичного дискурсу призвело до набагато ширшого тлумачення цього визначення. Слідом за О. Шейгал політичний дискурс розуміється як мовленнєві утворення, що стосуються сфери політики, постають у певному ситуативному контексті та спрямовані на реалізацію конкретної прагматичної семантики з використанням невербальних та вербальних засобів вираження.
2. Досліджено та проаналізовано, що сучасний політичний дискурс виступає складним та цікавим явищем задля лінгвістичних досліджень в загальному. Сучасні лінгвісти розглядають мовні інструменти та стратегії суспільного мовлення як важливий інструмент влади та впливу на суспільство, а вивчення структурних та функціональних особливостей політичних виступів дозволяє зрозуміти поведінку відомих політиків, громадських діячів та суспільства. У США через зростаючу роль політики та засобів масової інформації, нещодавня виборча кампанія, яка стала приголомшливим результатом для американців, зокрема, політичний дискурс країни як ключового компонента президентства знову став у поле зору аналітики та науковці.

3. Встановлено те, що лексичні особливості політичної мови тривалий час перебували у центрі уваги лінгвістів, які займаються теорією спілкування. Політичне мовлення, будучи одним із способів спілкування, також визначається з точки зору його мовних особливостей, які формують політичний дискурс.
4. Одним із завдань політичного дискурсу виступає вплив на свідомість як мас, так і окремої людини, використовуючи специфічні мовні засоби. Там, де йде мова про мовні засоби, на перший план виходить особливий напрям у лінгвістиці - лінгвістична стилістика, яка аналізує експресивні та стилістичні прийоми, що забезпечують функцію впливу. Тому дуже важливим є вивчення особливостей політичної риторики, яку можна визначити як науку про «специфіку, правила та закони мовленнєвої діяльності у сфері політики як сфери суспільства».
5. Виявлено, що виокремлення форм політичного дискурсу залежно від формальних, комунікативних, інтенційних та інших факторів допомогло підтвердити той факт, що політичний дискурс не обмежується суто діалогічним мовленням комунікантів. Це розрізняє політичний дискурс за формою («усний та письмовий»), у сфері функціонування («телебачення, газета, журнал, радіо, реклама, PR») за метою («інформативний, спонукальний, іміджевий, мотиваційний, виразний»), за фактором оратора («прямо і опосередковано»), за фактором адресата («особисто і масово»).
6. Проаналізовано, що мовна поведінка Д. Трампа характеризується частим вживанням фрази «Сполучені Штати», яка підкреслює посилену увагу до приналежності Трампа до однієї країни, до своєї батьківщини. Лексична сторона виступів Трампа надзвичайно проста, що дозволяє людям проникнути в мозок і залишити там стільки інформації, скільки потрібно Трампу. Характерною рисою промов Д. Трампа є

використання низки таких візуальних предикатів як *to see, to perceive, to observe, to view, to look* для зосередженні уваги народу на прозорості його політики. З лінгвістичної точки зору, Трамп є новатором в американській політичній комунікації, тому що він дає своїм опонентам прізвиська під час промов і повторює їх при кожному зручному випадку.

7. Було досліджено, що Дж. Байден будує свої промови, дещо подібні до промов Обама, і використовує розмовну лексику, щоб зробити їх ще ближчими до людей. Ця подібність не дивна, адже загальновідомо, що Байден є прихильником політичних стратегій Обама. Він також використовує спрощену лексику, постійне повторення, а часте вживання особового займенника множини «ми» для ідентифікації себе з країною також є відмінною рисою політичного дискурсу Дж. Байдена. У політичному дискурсі лінгвістичні стратегії використовуються на всіх рівнях мови для ефективності переконання і реалізуються за допомогою різних мовних засобів. Зазначимо і те, що Дж. Байдена, стикаючись із сучасними викликами, апелює до американського суспільства із закликом єдності та примирення. Використовуючи широкий арсенал аргументативних засобів, він переконує громадян країни у своїй відданості демократичним принципам, значущості демократичних цінностей для розвитку країни, а також у надзвичайно потужній силі, яку вони всі мають, якщо єдині.

Отож, з огляду на аналіз, найчастішими стилістичними маркерами політичного дискурсу Д. Трампа за результатами аналізу є метафори (включаючи концептуальні метафори), гіпербола та схильність до супертипів, використання контрастів та антитез. Виступи Дж. Байдена не суттєво відрізняються від виступів, які раніше аналізував Д. Трамп. Він, як і Трамп,

використовує вселення страхів як засіб реалізації дискурсивних стратегій та тактик у політичному дискурсі.

Проаналізовані промови свідчать про те, що мовленнєва поведінка політичного дискурсу двох політиків, а саме Д. Трампа та Дж. Байдена, схожа, дещо різна, але все ж схожа. Кожен політик має на меті закликати, переконати, заманити слухача на свою сторону. Їхні промови завжди характеризуються високою емоційністю, виразністю, маніпулятивною тактикою, що впливає на свідомість аудиторії. Незважаючи на те, що темою політичного дискурсу сьогодні можна назвати естраду, але тільки з теоретичної точки зору. Практична сторона політичного дискурсу ще не повністю розглянута, тому доцільно вважати за необхідне продовжити дослідження та аналіз мовного матеріалу дискурсу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Безугла О. В. Концептуальна метафора «НАЦІЯ – ЦЕ СІМ'Я» в політичному дискурсі США / О. В. Безугла // Науковий вісник Волинського нац. ун. імені Лесі Українки. Серія: Філологічні науки; [редакційна колегія: Н.О. Данилюк та ін.]. – Луцьк, 2012. – No 23: Філологічні науки: Мовознавство. – С. 10–12.
2. Бутова І. С. Політичний дискурс як об'єкт лінгвістичних досліджень / Вісник Львівського ун-у. Серія: Іноземні мови. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2009. – Вип. 16. – С. 232–238.
3. Демьянков В. З. Политический дискурс как предмет политологической филологии / В. З. Демьянков // Политический дискурс : история и современные исследования – Сборник научных трудов. – М., 2002. – No 3. Серия : «Политология», – С. 20–32 с.
4. Кудрявцева Л. А. Особенности массмедийного политического дискурса Украины «послемайданного» периода / Л. А. Кудрявцева. – [Електронний ресурс] Режим доступа :

- <http://uapryal.com.ua/training/kudryavtseva-l-a-kiev-osobennosti-massmediynogo-politicheskogo-diskursa-ukrainyi-poslemaydannogo-perioda/>
5. Литовченко А. Д. Структурно-діяльнісна концепція дискурсу : автореф. дис... канд. соціол. наук : 22.00.01/ А. Д. Литовченко ; Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. – Харків., 2005. – 19 с.
 6. Мартинюк А. П. Словник основних термінів когнітивно-дискурсивної лінгвістики /А. П. Мартинюк. – Харків. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. – 196 с.
 7. Нагорна Л. Б. Політична мова і мовна політика: діапазон можливостей політичної лінгвістики / Л.Б. Нагорна. – НАН України; Інститут політичних і етнонаціональних досліджень. – К.: Світогляд, 2015. – 316 с.
 8. Помірко Р. С. Мовні дихотомії у політичному дискурсі США та України / Р. С. Помірко, І. С. Бутова / Вісник Львівського університету. Серія іноземні мови. – ЛНУ імені Івана Франка, 2012. – Вип.19.– С. 219–224.
 9. Борботько В.Г. Елементи дискурсу, теорія і практика/ В.Г. Борботько, 2010.
 10. Бушев А.Б. Автоматизація олітичного дискурсу/ А.Б. Бушев // Політичний дискурс [Електронний ресурс] – 2001. – Режим доступа: http://center.fio.ru/method/resources/filippovma//english/pedsovet2002/avtom_diskyrs.doc.
 11. Дейк Т.А. ван. Дефініція дискурсу / Москва, 1993. [WWW-документ] URL <http://www.nsu.ru/psych/internet/bits/vandijk2.htm>
 12. Гийом Ж., Мальдье Т. Сучасні інтерпретичні прийоми, основна проблематика сенсу з позицій дослідження політичного виду дискурсу / Ж. Гийом, Д. Мальдидье // Французская школа аналізу дискурсу: пер с фр. і порт. – ОАО ИГ «Прогрес», 2012. – С. 123.

13. Кунцевич В.Е. Психологічні характеристики та складові політичного дискурсу / В.Е. Кунцевич // . – 2001. – № 5 (10). – С. 30-72.
14. Сорокін Ю.А. Характеристика політичного дискурсу: головні напрямки вивчення та дослідження [Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті: irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe?
15. Михальська. А. К. Визначення політичний дискурс.- Одеса: Чорномор'я, 2012. - 145 с.
16. Ерліхман А., Лупу С. Стилiстичнi та лiнгвiстичнi характеристики типiв вербалiзацiї у Д.а Трампа [Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/15314/129.pdf>
17. Уханова-Шмигова І.Ф. Політичний дискурс: його характеристики та головні функціональні складові [Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті: <http://eprints.zu.edu.ua/6987/1/00molpdo.pdf>
18. Політологія: поняття, персоналії, терміни, таблиці та основні схеми використання: Навчальний посібник для учнів та студентів / В.Н. Піча, Н.К. Хома. – К.: Каравела, Тернопіль: Новий світ, 2002.– 144 с.
19. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : [посібник] / В. К. Бацевич. – К. : Школа, 2010. – 124 с.
20. Біловус Л. Теорія інтертекстуальності / Л. Біловус. – Тернопіль: Видавець, 2010. – 38 с.
21. Ващук Т. М. Функціонально-прагматичні властивості американського політичного дискурсу: реферат на здобуття наук. ступеня док. філол. наук: 10.02.04 – германські мови / Т. М. Ващук. – Львів, 2019. – 124 с.
22. Кондратенко Н. В. Політичний дискурс, його специфіка функціонування, типологія і сутність / Н. В. Кондратенко // [монографія]; – Київ, 2012. – С. 43–106.

23. Мараховська Н. Соціальна лінгвістика як основна підгалузь прикладної лінгвістики: сучасний досвід і майбутні перспективи – Харків, 2010. – С. 45–76.
24. Гайкова О.В. Політичне мовлення і мовна політика: характеристика можливостей політичної і соціальної лінгвістики, – 2010. – 47 с.
25. Петлюченко К. В. Харизматика мови і дискурсу: мовна особистість і політичний дискурс: [монографія] / Н. В. Петлюченко. – Тернопіль, 2018. – 124 с.
26. Петренко В. В. Політична мовлення або явище політичного дискурсу? / В. В. Петренко – 2010, С. 45–76.
27. Прокопенко Б. В. Предвиборчий американський дискурс: головні особливості та семантично-структурні та прагматично-комунікаційні характеристики: / Б. В. Прокопенко. – Харків, 2008. – 72 с.
28. Серажим В. С. Явище дискурсу як соціолінгвальна особливість: варіативність та методологія: [монографія] / В. С. Серажим, 2010 –54 с.
29. Славова Л. Л. Мовленнєва особистість державного лідера у вигляді політичної лінгвістики: [монографія] / К. Л. Славова. – Львів, 2009. – 48 с.
30. Славова Л. Л. Мовна особистість у процесі ведення українського та американського політичного дискурсу – типологічне й історичне мовознавство / Л. Л. Славова. – К., 2008. – 89 с.
31. Ухванова И.Ф. Основные параметры политического дискурса во внимании научных исследований / И.Ф. Ухванова // Язык и социум: материалы II Междунар. конф., 1998.
32. Карасик, В.И. Языковой круг: дискурс и личность, их взаимодействия/ В.И. Карасик.: Перемена, 2002. - 132 с.
33. Бахтин М.М. Эстетика ораторского творчества / М.М. Бахтин.: Иск-во, 1993. – 54 с.

34. Павлова Е.К. Лексические проблемы глобального политического дискурса / Е.К. Павлова, Лингвистика и межкультурная коммуникация. - 2007. - № 5 – С. 67-94.
35. Хазагеров, П.Г. Политическая риторика [Текст] / Г.Г. Хазагеров. - М.: Никколо-Медиа, 2005. – 164 с.
36. Гаврилова П. М. Дискурс – политический объект анализа // Полис. Политическое исследование. — 2010. — № 3.
37. Антрушина Г. Б. Лексикология английского языка: учебник для студентов. Москва : Дрофа, 2001. 288 с.
38. Арнольд И. В. Стилистика. Современный английский язык. Москва : Флинта, Наука, 2009. 384 с.
39. Ботвина Н. В. Офіційно-діловий та науковий стилі української мови : навч. посіб. Київ : Артєк, 2013. 264 с.
40. Будаев Э. В. Зарубежная политическая лингвистика : учеб. пособие. Москва : Наука, 2006. 252 с.
41. Волкотруб Г. Практична стилістика: навчальний посібник. Тернопіль, 2004. 216 с.
42. Єфімов Л. П. Стилiстика англійської мови і дискурсивний аналіз: учбово-методичний посібник. Вінниця : Нова книга, 2004. 240 с.
43. Карабута О. Сучасна суспільно-політична лексика [ред. О. Мішуков]. Херсон : Айлант, 2002. Вип. 14. С. 69–72.
44. Лобанова Т. Н. Проблема перевода политических текстов в лингвопрагматическом аспекте (на материале газет КНР). Научно-технические ведомости СПбГПУ. Гуманитарные и общественные науки. 2013. № 2. С. 226– 230.
45. Петренко В. В. Політична мова чи політичний дискурс? Вісник Київського нац. університету ім. Т. Шевченка: Сер.: Філософія. Політологія. 2006. № 81/83. С. 124–126.

46. Васильєва М.О. Метафорична реалізація концепту політика в сучасному англomовному політичному дискурсі: Автореф. Дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04/ – ХНУ ім. В. Н. Каразіна. – Харків, 2008. – 20 с.
47. Гнезділова Я.В. Реалізація емотивної функції в публічних промовах політичних діячів США та Великобританії // Мова і культура. – К., 2003. – вип. 6. – С. 358 – 363.
48. Жуковець Г.Л. Лінгвориторичні особливості сучасного лейбористського дискурсу Великої Британії: Автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / - КНУ ім. Тараса Шевченка. – К., 2002. – 21 с.
49. Зарума-Панських О.В. Англійська лексика міжнародних договорів: структурні, семантичні та дискурсні особливості: Автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / - Львівський національний ун-т ім. Івана Франка. – Л., 2011. – 20 с.
50. Каліщук Д.М. Лінгвокультурні особливості перекладу політичного дискурсу // Вісник СумДУ. – 2016. – Т. 1., №11 (95). – С. 153 – 159.
51. Поворознюк Р.В. Лінгвокультурологічні особливості протокольних промов у оригіналі та перекладі (на матеріалі українських та американських текстів): Автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.16 / КНУ ім. Тараса Шевченка. – К., 2004. – 20 с.
52. Серажим К.С. Дискурс як соціолінгвальний феномен сучасного комунікативного простору (методологічний, прагматико-семантичний і жанрово-лінгвістичний аспекти: на матеріалі політичного різновиду українського масово інформаційного дискурсу): Автореф. дис. ... д-ра. філол. наук: 10.01.08 / КНУ ім. Тараса Шевченка. – К., 2003. – 32 с.
53. Янков А.В. Соціально-політичні неологізми та okazіоналізми в американському варіанті англійської мови: структура-семантика-функціонування: Автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Львів. Нац. ун-т ім. І. Франка. – Л., 2004. – 20 с.

54. Гайкова О.В. Політичне мовлення і мовна політика: характеристика можливостей політичної і соціальної лінгвістики, – 2010. – 47 с.
55. Найчук А. А. Політичне мовлення як засіб концептуальних політично-соціальних відносин: реферат. – історія соціологічної науки. – 2009. – 59 с.
56. Філінський А.В. Комунікація і текст: Базові основи дискурсаналізу: – Харків, 2010. – 47 с.
57. Trump, Donald. The Art of the Deal [Текст] / Donald Trump, Tony Schwartz. – Random House, 1988. – 157 p.
58. Trump Donald New York Times Interview: Full Transcript // New York Times. – 2019. – November 14: <https://www.nytimes.com/2016/11/23/us/politics/trump-new-york-times-interview-transcript.html>
59. President Trump at the UN: Live updates [Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті: <https://edition.cnn.com/2017/09/19/politics/trump-un-latest/index.html>
60. The Boston Globe [Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті: <https://www.bostonglobe.com/news/politics/2015/10/20/donaldtrump-and-ben-carson-speak-grade-school-level-that-today-voters-can-quickly-grasp/LUCBY6uwQAxiLvXbVTSUN/story.html>
61. The New York Times [Електронний ресурс]. - Режим доступу до статті: <https://www.nytimes.com/interactive/2015/10/28/upshot/matching-candidates-with-the-books-they-sound-like/html>
62. The Street [Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті: <https://www.thestreet.com/story/13418003/1/the-smart-stupid-way-donald-trump-talks.html>

63. Великий тлумачний словник української мови. Електронний ресурс.
www.slovnkyk.net П.Гумбольдт фон В. О мышлении и речи. Електронний
ресурс. <http://sprach-insel.com>
64. URL: Website of Teun A. van Dijk. <http://www.discourses.org>
65. Witkin H. A. Cognitive Style: Essence and Origins / H. A. Witkin, D. R.
Goodenough. –N.Y.: International Universities Press, 1981. –P. 1–141.
66. URL: Interview: Laura Ingraham Interviews Donald Trump on Fox News in
El Paso, Texas - February 11, 2019
<https://factba.se/transcript/donald-trumpinterview-laura-ingraham-fox-news-february-11-2019>
67. URL: Trump's speech to the UN General Assembly
<https://www.vox.com/2018/9/25/17901082/trump-un-2018-speech-full-text>
68. URL: US President Donald Trump's speech at the UN General Assembly
https://economictimes.indiatimes.com/news/international/world-news/fulltext-of-us-president-donald-trumps-speech-at-the-un-general-assembly/articleshow/65955436.cms?utm_source=contentofinterest&utm_medium=text&utm_campaign=cppst
69. URL: Interview: Donald Trump with Baker, Haberman, Sulzberger of The
New York Times - January 31, 2019
<https://factba.se/transcript/donaldtrump-interview-nyt-baker-haberman-sulzberger-january-31-2019>
70. URL: Joe Biden Campaign Speech Transcript Milwaukee, Wisconsin
October 30
<https://www.rev.com/blog/transcripts/joe-biden-campaignspeech-transcript-milwaukee-wisconsin-october-30>
71. URL: Joe Biden Campaign Rally Speech Transcript Tampa, FL October 29
<https://www.rev.com/blog/transcripts/joe-biden-campaign-rally-speechtranscript-tampa-fl-october-29>

72. URL: Democratic presidential candidate delivers remarks from Wilmington, Delaware on 6 November
<https://www.independent.co.uk/news/world/americas/us-election-2020/joe-biden-speech-full-transcript-speech-election-b1660694.html>
73. URL: Joe Biden's DNC speech
<https://edition.cnn.com/2020/08/20/politics/biden-dnc-speechtranscript/index.html>
74. URL: Joe Biden Campaign Event Speech Transcript Philadelphia November 1
<https://www.rev.com/blog/transcripts/joe-biden-campaign-event-speechtranscript-philadelphia-november-1>
75. URL: Speech: Donald Trump Delivers the State of the Union – February 5, 2019
<https://factba.se/transcript/donald-trump-speech-state-of-the-unionfebruary-5-2019>
76. URL: Remarks: Donald Trump Attends a National Day of Prayer Dinner – May 1, 2019
<https://factba.se/transcript/donald-trump-remarks-national-dayprayer-dinner-may-1-2019>
77. URL: Speech: Donald Trump Holds a Political Rally in Green Bay, Wisconsin – April 27, 2019
<https://factba.se/transcript/donald-trump-speechmaga-rally-green-bay-wisconsin-april-27-2019>
78. URL: Speech: Donald Trump Addresses the National Rifle Association Leadership Forum in Indianapolis – April 26, 2019
<https://factba.se/transcript/donald-trump-speech-nra-indianapolis-indianaapril-26-2019>

79. URL: Лінгвістична концепція Фердинанда де Соссюра. Електронний ресурс.:<http://www.dierelo.com>
80. URL: Joe Biden Plan to Combat COVID-19 Speech Transcript October 23
<https://www.rev.com/blog/transcripts/joe-biden-plan-to-combat-covid-19speech-transcript-october-23>
81. Атман О. В. Вербализация стратегии самопрезентации в президентских предвыборных теледебатах как агональном жанре политического дискурса США. Политическая лингвистика. № 1. 2011. С. 96–102.
82. Бенвенист Э. Общая лингвистика. 3-е изд. М. : Эдиториал УРСС, 2009. 448 с.
83. Бехта І. А. Перформативність наративу в англomовному постмодерністському тексті. Наукові записки. Сер. «Філологічна». Острог: НУОА, 2013. С. 41–42.
84. Горіна О. В. Когнітивно-комунікативні характеристики американського електорального дискурсу республіканців: автореф. ... дис. канд. філол. наук: 10.02.04. Харків, 2008. 20 с.
85. Демьянков В. З. Политический дискурс как предмет политологической филологии. Политическая наука. Политический дискурс: История и современные исследования. М., 2002. №3. С.32–43.
86. Ільченко М. Л. Тактики ініціації говоріння в англomовному електоральному дискурсі (на матеріалі передвиборчих теледебатів). Вісник ХНУ. №1003. 2012. С. 34–40.
87. Кобзева О. О. Особливості організації сучасного електорального дискурсу. Закарпатські філологічні студії. Вип. 9. Том 1. 2019. С. 93–98.
88. Коваль І. О. Президентський дискурс: сутність, структура, функції, цілі. Стратегічні пріоритети. 2012. № 3 (24). С. 158–163.

89. Лосєва І. В. Мовностилістичні особливості політичної полеміки кандидатів у президенти США (на матеріалі інтернет-дискурсу): дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. Запоріжжя, 2016. 261 с.
90. Мартинюк А. П. Проблема смислотворення в комунікації. Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія: Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов, (91). 2020.
<https://doi.org/10.26565/2227-8877-2020-91-04>.
91. Серажим К. С. Засоби впливу агресії в політичному медійному дискурсі України. Scienti ic Journal “Science Rise”. 2015. №1/1(6). С. 61–64.
92. Филинский А. А. Критический анализ политического дискурса предвыборных кампаний 1999-2000 гг.: автореф. дис. ... канд. филол.наук: 10.02.19. Тверь, 2002. 22с.
93. Халатян А. Б. Предвыборный дискурс. Политическая лингвистика. 2(36). 2011. С. 180–186.
94. Юмрукуз А. А. Тактики ініціації говоріння в англійськомовному дискурсі президентських теледебатів. Актуальні питання філологічних наук: Наукові дискусії: праці Міжнародної конференції. (Одеса, 21–22 вересня 2018 р.). Одеса: Південноукраїнська організація «Центр філологічних досліджень». С. 80–83.
95. Bareket-Bojmel, L., Moran, S., Shahr, G. . Strategic self-presentation on Facebook: Personal motives and audience response to online behavior. Computers in Human Behavior. № 55. 2016. P. 788–795.
96. Enli G. Twitter as arena for the authentic outsider: exploring the social media campaigns of Trump and Clinton in the 2016 US presidential election. European journal of communication. 2017. Vol. 32. Issue 1. P. 50–61.